

Az erdélyi magyar szövetkezetek a visszatéréskor

„Erdély a világban nagyon kicsiny táj. Belül azonban egy kis világ. Öntudatos kis világ volt és marad, — akár független fejedelemiség, akár része egy nagyobb országnak, áldja bár, verje bár sors keze. Erdélynek szelleme partikuláris, egyes vidékeié, népeie erősen önkormányzati. Minél magasabb népeinek politikai és társadalmi, lelki és gazdasági műveltsége, annál élénkebb szabadságvágya és szabadságtudata. Az ezeréves magyar történelem korszakain végig az anyaországhoz való viszony alaphangját ebből a szabadságszeretetből, a sajátos egyéniség partikuláris tudatából és önkormányzati igazságérzetből magyarázhatjuk meg. Belőlük merít a kicsiny ország a törökök idején erőt és öntudatot a magyar állameszme és szabadság önálló megóvásához, fenntartásához, átmentéséhez. Belőle érthetjük meg a magyarság ellenálló erejét és szervezett akarását a román uralomnak húsz éve alatt.”¹

Erdély, a maga kicsinységében is, az időtálló nagy magyar szellemi és gazdasági összefogás földje volt és maradt, bár vészes zivatarok az idők során át sokszor tépdesték a magyar egységet, mégis a magyar a magyarnak segítő, összefogó kezét itt mindig megtalálta. Megtalálta, meg akkor amidőn béke és nyugalom honolt az erdélyi tájakon és megtalálta — talán még jobban, erősebben, szívósabban, ellenállóbban — a magyar megpróbáltatások idején, amikor idegen uralom nyomasztó súlya nehezedett az erdélyi magyar életre.

Ősi magyar értékeket, erőket őriz a régi és mostani életében e magyar föld magyar népe, — az összetartás hatalmas erkölcsi értékét, az együttes munkának közösséget megtartó erejét. Ez tartotta meg e népet régen, ez erősíti most is. Ez tette sok vihart kiállóvá a nép szellemi emelkedését megalapozó erdélyi magyar gazdasági életet is.

---

¹ Erdély. Budapest, 1941. Gróf Teleki Pál, *Erdély helyzete Magyarországon és Európában.*

Egy évezred hosszú századain át az eszténák, a kalákák, a közbirtokosságok az erdélyi magyarság tudatába oltották, hogy életének viszontagságai közepette a tornyosuló akadályokat, nehézségeket közös erővel, gazdasági összefogással, — szövetkezéssel lehet leküzdeni. Ezért születtek meg oly régen a szövetkezés eme ősi formái itt és ezért maradtak fenn máig is ezen az ősi magyar földön.

A Székelyföld havasi legelőin, mint hajdan, az eszténák közös pásztorai által őrzött nyájak hozamában arányosan osztozkodnak a részesek. Az erdélyi folyók völgyében húzódó szántókon és kőből-fából rakott kis házak táján, a halasztást nem tűrő, egy-egy család munkabírását túlhaladó munka idején kölcsönösen segítve, rendre, kalákába gyűl ma is a rokonság s néha az egész falu népe. Az erdők rengetegét, legelőit, szántóit a közbirtokosságnak ősökről-utódokra szálló jogán közösen birtokolják egy-egy falu lakói. Ősi szokás módján hajdani idők óta szövetkezik így a magyar nép e földön.²

Ezekből a régi szövetkezési formákból nőtt ki e földön e nép életében egy-egy már valóságos szövetkezeti közület, mely sokban még a nyugati modern szövetkezeti mozgalmat is megelőzte, mert már magában hordta annak sarkalatos szabályait is.

Ott állhat ezek között a nyugati szövetkezeti mozgalmat is megelőző erdélyi magyar közületek egyikéül a ma is működő kolozsvári „Gondoskodó Társaság“, melynek célját s a mai hitel-szövetkezetek igazi jellegét tükrözi vissza már az első alapszabályának bevezetője is³: „Mű alább irttak a folyó 1825-k esztendő június 30-k napján közakarattal és megegyezésből léptünk egymás között azon megmásolhatatlan egyezésre, hogy az alább megírt módon mindenikünk a maga rendes saláriumából, vagy egyéb jövedelmeiből, hónaponként ki-ki a maga lekötelezése szerint bizonyos summát tegyen be a magunk közül választott perceptor keze alá bízott köz-cassába. Ezáltal oly cassát igyekeztünk felállítani, melyhez mindenikünk a maga szükségeibe folyamodhassék s a maga capitálisát s annak érdekét előregedett állapotjában segítségem gyanánt vehesse s maradékainak s legátusainak hátrahagyhassa.“

² Hunfalvy P., *Magyarország etnográfája*. Budapest, 1876. 252. old.

³ A kolozsvári Gondoskodó Társaság 1825 július 1-én életbelépett alapszabályának 3., 14., 19., valamint 29-ik §-aiban már a mai modern szövetkezetek alapvető elemei vannak lefektetve s így a Társaság mai értelemben vett szövetkezeti voltáról tesznek tanúságot. Az alapszabály eredetijét a Gondoskodó Hitelszövetkezet irattára őrzi.

Ilyen volt a „Marosszéki Kölcsönös Tűzkármentesítő Társaság” is, amelynek alakulásakor, 1839-ben „Nemes Marosszék rendei elhatározták, hogy tűzkármentő társaságot alakítanak, mert a tűz által való károsodás nagyon elterjedt, miértis a károsodottaknak együttes megsegítése szükségesnek mutatkozott”.⁴

A jobbágyság felszabadulása nyomán megsokasodott kisbirtokosok tőke nincstelenségén, akkor amidőn már az uzsorások zsarolása tovább tűrhetetlenné vált, az erdélyi falusi nép s a tőle élő városi kispolgárság összefogással, szövetkezéssel gondolt segíteni. Így jött létre 1855-ben a „Kolozsvári Kisegítő Pénztár”, amely szövetkezetként állt itt, már a nyugati modern szövetkezeti mozgalom hajnalán,⁵ „amelybe a kolozsvári tisztos iparosok s nemkülönben kereskedőkkel egyetemben üzletrészt váltottak a hóstáti földészek is”. De ilyen szövetkezeti pénztárak voltak azok is, amelyek ennek néhány éves eredményes működésén felbuzdulva később alakultak, mint 1865-ben Tordán, reá egy évre Kézdivásárhelyen, majd Nagyenyeden, Szamosújváron, Magyarlápason, Marosludason. Ezek már az egyetemes felelősség elvét is követve a mai hitelszövetkezetek szervezete szerint működtek, s számuk Erdély kisebb-nagyobb helységeiben 1881-ig 54-re emelkedett.⁶

E szövetkezetek szükségessége mellett szóltak az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület első vezetői, amidőn az első közgyűléseken az erdélyi magyarság szövetkezeti szervezkedését akarták elősegíteni.⁷

A magyar szövetkezeti mozgalom „apostolá”-nak, GRÓF KÁROLYI SÁNDOR 1891 október havában Erdélyben tett szervező körútjának megvolt a visszhangja az erdélyi magyarság körében.

---

⁴ Barabás Endre, *Maros-Torda vármegye és Marosvásárhely Közgazdasági Leírása*. Budapest, 1907. 128—132 oldalak.

⁵ Dr. Vargha Gyula, *Magyarország Pénztárjai*. Budapest, 1885. 332. old. és Kövári L., *A Kolozsvári Kisegítő Pénztár első 25 éve*. Kolozsvár. 1883.

⁶ Dr. Vargha Gyula, *A magyar hitelügy és hitelintézetek története*. Budapest, 1896.

⁷ *Az EMKE megalakulása és negyedszázados működése*. 1885—1910. Kolozsvár, 1910. 386 old. Továbbá a Végrehajtó Bizottság 1887 január 12., 1888 március 31. és 1891 február 12-i üléseinek jegyzőkönyveiben Horváth Gyula és dr. Haller Károly felszólalásai és indítványai. Az 1886 december 11-i ülésen az erdélyi magyar birtokvédelem elősegítése végett az egyesület által létesítendő szövetkezetek megszervezéséről volt szó.

Hiszen ennek során csak Maros-Torda megyében nyomban 10 szövetkezet alakult meg.⁸

Csík, Udvarhely, Kolozs, majd Szilágy és Szatmár megyék községeinek vezetőemberei ebben az időben már egyre többen fordultak útmutatásért a Pestvármegyei Hitelszövetkezethez, amely immár országszerte kezdte támogatni a szövetkezetek alakítására való törekvését még a legmesszebb eső helységeknek is.

1898 után az országos szövetkezeti központok: a Magyar Gazdaszövetség Szövetkezeti Központja — a Hangya Termelő, Értékesítő és Fogyasztási Szövetkezet és az Országos Központi Hitelszövetkezet megalakulásával az egyre sokasodó erdélyi szövetkezetek is központi irányítást nyernek, egységes, országos szövetkezeti hálózatnak lesznek számottevő részesei.⁹

A század elején az erdélyi szövetkezetek számbeli gyarapodásában DR. GIDÓFALVY ISTVÁN szászrégeni, majd kolozsvári közjegyző buzgalmának van része, hiszen 1910-ig egymaga szerte Erdélyben mintegy négyszáz szövetkezet megalakításánál fáradozott.¹⁰

A legteljesebb fejlődés útján érte az erdélyi magyar szövetkezést az első világháború. A hitelszövetkezetek lendületes erősödése megingott a háborús pénzügyi helyzetben. A fogyasztási szövetkezetek a háborús közélémezés, a hatósági árueosztás során rendkívül megsokasodtak ugyan, de e szükségsszövetkezetek időtálló erejének hiánya, mint mindenütt, Erdélyben is hamar mutatkozott. 1916 őszén, a határmenti, de legfőképpen a csíki és háromszéki fogyasztási szövetkezetek, ritka kivétellel majdnem mind, elvesztették a román betörés során egész bolti és raktári árukészletüket. Messze vidékeken, mint például Felcsíkon, nem is alakultak újjá.¹¹

A trianoni békediktátum szétszaggatta a magyar szövetkezeti hálózatot is. Kálváriává vált az erdélyi magyar szövetkezés útja.

Az erdélyi szövetkezeti hálózatnak a fővárosban, az országos szövetkezeti központokba vezető szálai kettévágtak. Az összeomlás viharában fej, irányítás, pénz- és áruellátás nélkül magukra maradtak az erdélyi magyar szövetkezetek.

⁸ Schweinitz Gyula, *Mezőgazdasági hitel- és takarékszövetkezetek Erdélyben*. Erdélyi Szemle 1891. 307.

⁹ A „Hangya első 25 éve.” Budapest 1923 és az OKH első éveinek zárszámadásai.

¹⁰ Fekete György, *Dr. Gidófalvy*. A nagyenyedi „Szövetkezés“ 1938. 30-ik száma.

¹¹ *A nagyenyedi Hangya* 1922 és 1923. évi igazgatósági jelentései.

A világháború megszűntekor, 1918 őszén a Romániához csatolt magyar területeken 702 hitel- és 641 fogyasztási szövetkezet működött. Addig előbbieket az Országos Központi Hitelszövetkezet, az utóbbiak a Hangya Központ kötelékébe tartoztak.¹² Most mind megtartó gondoskodás, összefogó kéz nélkül maradtak. A vészes idők forradalmi felfordulásában, a megkezdődő idegen megszállás reménytelen bizonytalanságában állott az erdélyi magyar szövetkezés is.

Hónapról-hónapra fogyott az erdélyi magyar szövetkezetek száma. Csak a legerősebbek, a legellenállóbbak maradtak meg a széthulló, oldott kévéből.

Ebben az időben fényesen mutatkozott meg a magáramaradt erdélyi magyar szövetkezés igazi lelkülete, mely önségélyre, önmegtartásra erőt adott a pusztulásra ítélt tábornak.

Új erőre kelt Erdélyben a magyar szövetkezés. Az elveszett szövetkezeti központok helyett újakat teremtettek maguknak. Egymással összefogva, egymás megtartására szövetkeztek a szövetkezetek. Így alakult meg 1920 június 3-án Nagyenyeden az erdélyi magyar fogyasztási szövetkezetek Hangya Központja 433 fogyasztási szövetkezet csatlakozásával.¹³ A magyar hitelszövetkezetek hasonlóképpen 1920 augusztus 9-én Kolozsváron alakították meg 403 szövetkezet egyesítésével a Gazdasági és Hitelszövetkezetek Központját.¹⁴

A régi szövetkezetek megmentésére, új értékek teremtésére összefogás, szövetkezés indul meg az újjászervezett hálózatban. A szövetkezetekből még sok elhull, felszámol, de a megmaradtak lassan mégis csak megtalálják, megállják helyüket az új körülmények között.

A hitelszövetkezetek érzik, hogy segítséget csak önmaguktól várhatnak. Saját erejükből kell előteremteniök a szükséges tőkét. A Központ összefog szövetkezeteivel s a tagok betétgyűjtésre

---

¹² A Hangya Központ 2244 szövetkezetéből 1347-et, tehát összes szövetkezeteinek 59.94%-át, az OKH 2474 szövetkezetéből pedig 1605, tehát összes szövetkezeteinek 64.87%-át vesztette el az ország feldarabolása következtében.

¹³ Az 1938 június 23-i módosított szövetkezeti törvény rendelkezésének megfelelően 1939-ben cégét „Hangya Szövetség“-re változtatta.

¹⁴ Működési engedélyét csak 1923-ban kapta meg, amikor a szövetkezetek száma 332-re csökkent.

való ösztönzése évről-évre eredményesebb lesz.¹⁵ Ezzel párhuzamosan nő a lehetőség a kölcsönök folyósítására, kihelyezésére is.¹⁶ A betéttoke növelésében szép példával jár elől a három erdélyi magyar egyházi szervezet is, amennyiben nélkülözhető tőkéjüket a Központnál és szövetkezeteinél helyezik el.

A tőke- és általános áruhiány, az iparendéyek megszerzése elé a helyi hatóságok által támasztott rosszindulatú akadályok, az egyenlőtlen mértékkel megállapított adók és illetékek ellenére is új erőre kapnak a fogyasztási szövetkezetek. A tagszövetkezetek segítségével a Központ kiépítette hamarosan az áruellátó hálózatát. Nagyenyeden kívül Nagyváradon, Aradon, Marosvásárhelyen, Sepsiszentgyörgyön, Székelyudvarhelyen és Szilágysomlyón áruraktárt,¹⁷ Tordán és Szatmárnémetiben áruelosztót létesített, miáltal biztosította a kötelékébe tartozó szövetkezetek gyors és olcsó áruellátását. Szövetkezeti elvhez híven a Központ tagszövetkezeteinek, ezek pedig a tagjaiknak évenként vásárlási visszatérítés nyújtásával szolgálták minden nehézségeik ellenére is a fogyasztók érdekeit.¹⁸

¹⁵ A tagoknak szövetkezeteiknél levő betétállománya:

1924-ben	1,456.833.—	Pengő
1925 „	2,213.686.—	„
1926 „	3,113.331.—	„
1927 „	4,771.772.—	„
1928 „	7,247.043.—	„

A tagszövetkezeteknek a Központnál levő betétállományaiknak emelkedése:

1924-ben	19.473.—	Pengő
1925 „	148.023.—	„
1926 „	198.186.—	„
1927 „	357.861.—	„
1928 „	451.335.—	„

¹⁶ A szövetkezetek által tagjaiknak nyújtott kölcsönök összege:

1924-ben	2,042.289.—	Pengő
1926 „	4,636.952.—	„
1928 „	9,996.317.—	„

¹⁷ A szilágysomlyói áruraktárt a közlekedési nehézségekből eredő költséges áruszállítási terhek miatt rövid működés után meg kellett szüntetni.

¹⁸ A Központ által a tagszövetkezeteknek nyújtott vásárlási visszatérítés összege:

1926-ban	8906.—	Pengő
1928 „	12.446.—	„

A szövetkezetek által tagjaiknak nyújtott vásárlási visszatérítés összege:

1927-ben	3.303.—	Pengő
1928 „	4.612.—	„
1929 „	5.028.—	„

A szövetkezeti eszme hirdetésére és a szövetkezeti lelkiület kimélyítésére a sokat nélkülözött magyar szövetkezeti lapok helyettesítésére megjelenik az erdélyi magyar szövetkezeti sajtó. 1923-tól kezdve a „Hangya Naptár“, 1924-ben Nagyenyeden a kéthetenként megjelenő „Szövetkezés“, majd nyolc év múlva Kolozsváron a „Szövetkezeti Értesítő“ havi szaklap terjeszti a szövetkezés gondolatát az erdélyi magyarság körében. Szűkös anyagi lehetőségek közepette, a hatósági cenzurával örökösen viaskodva ápolták a nép egybetartozásának öntudatosítását.

Ezernyi akadállyal küzdve a kisebbségi sors égető tüzeiben forrott egybe az erdélyi szövetkezeti tábor s lett anyagi alapja e szövetkezeti szervezet az itteni magyarságnak.¹⁹ Ezt az alapot ingatta meg azután az elkövetkezett újabb megpróbáltatás.

1931-ig a hitelszövetkezetek és Központjuk eredményes betétgyűjtésükkel lehetővé tették a kihelyezések állandó növekedését, a magyarság arra utalt rétegeinek kölcsönhöz juttatását. E szépen kiépült hitelszövetkezeti hálózatot tette tönkre az általános gazdasági válság kitörése következtében elrendelt moratórium, majd a mezőgazdasági adósságrendező törvény. Az 1931. évi konverziós törvény a mezőgazdasági adósságok moratórium előtti összegeit 70, illetőleg 50%-al csökkentette és annak kiegyenlítését 17 év alatt 3%-os kamat mellett engedélyezte. A hitelszövetkezetek üzletmenetét egy csapásra tönkretette e törvényes intézkedés. A felmerült károsodás eleinte felmérhetetlen volt. Későbbi megállapítás szerint a Központ kötelékébe tartozó hitelszövetkezeteknél közel 10,000.000 pengőt tett ki, amit a magyar hitelszövetkezeti szervezetnek sajátmagára hagyva kellett elviselni, míg a román hitelszövetkezeteknek károsodásáért bőséges kárpótlást nyújtott az állam.

A konverziós veszteségek fedezésére az állam ugyanis két milliárd lejt juttatott a bukaresti szövetkezeti központnak, hogy a hitelszövetkezetek a törvény következtében elszenvedett tőkeveszteséget pótolni tudják és hogy az új mezőgazdasági hitel igényeket kielégíthessék. A kártalanítási feltételeknek a magyar hitelszövetkezetekre nézve oly súlyos megsabása kizárta e szövetkezeteket az állami kártalanításból. A 281 magyar hitelszövetkezet közül mindössze kettőnek sikerült elismertetni jogos-

---

¹⁹ Azok az érdekeltek, amiket ma az anyagi érdekeiket és meggazdagodási lehetőségeiket féltő egyének támasztanak minden lehető eszközzel e magyar gazdasági közületek, a szövetkezetek ellen, nem voltak meg. A magyarság fennmaradásáért vívott küzdelemben ilyen hangozások ha lettek volna is, nem juthattak volna szóhoz.

ságát a kártalanításra, de ezek is mindössze csak 50.000 pengőnek 15 év alatt történő megtérítésére kaptak ígéretet.

A hosszú évekre megbénult hitelélet idején az újabb utak keresése újabb eredményre vezette az erdélyi magyar szövetségi hálózatot.

A kisgazdaságok meglévő tehénállománya lehetővé tette kicsi tőkével is a tejszövetkezetek megszervezését. Ezek pedig Erdélyben szép jövőt ígértek. A már meglévő egynéhány tejszövetkezet száma a Központ buzdítására rohamosan szaporodot s különösen Maros-Torda és Udvarhely megyékben néhány év leforgása alatt mintegy 100 új tejszövetkezet alakult.²⁰

A tej szakszerű feldolgozására, versenyképes tejtermékek előállítására. és az értékesítés lehetőségének minél eredményesebb tétele végett létesítette a Központ a tejfeldolgozó telepét 1936-ban Marosvásárhelyen s majd 1938-ban ezt követte a második üzem felállítása Székelykeresztúron. Előbbi napi 15—20.000 liter, utóbbi 10—15.000 liter tejet gyűjtött és dolgozott fel. A tejszövetkezeti szervezet, a tejtermelés jövedelmezőségét lehetővé téve, egyben hozzájárult az állatállomány számbeli és minőségi emeléséhez is.

Az adósságrendező törvény közvetve érintette a fogyasztási szövetkezeteket is. A hitelre való árusításnak évek során át tudatosan való kiküszöbölése pótolhatatlan veszteségtől mentette meg e szövetkezeteket. Mindazonáltal a forgalom csökkenése folytán, a gazdasági válság okozta pénztelenség következtében sok fogyasztási szövetkezet zárta mérlegét veszteséggel ezekben az években. Ezek közé tartoztak még azok a szövetkezetek is, amelyek a háborúalatti árukészletük elpusztulása és a pénz értékének csökkenése következtében beállott veszteségeiket még mindig nem tudták teljesen kiheverni. E veszteséggel dolgozó szövetkezetek megerősítésére maga a Központ fogott erőteljes munkába. Árkedvezményekkel, kamatmentesítéssel rohamosan javult is e szövetkezetek helyzete. Míg 1932-ben 184 szövetkezet zárta üzletét veszteséggel, 1933-ban már 147, 1935-ben pedig már csak 70 volt veszteséges. A Központ gondos támogatásának, a kölcsönös szövetségi segítségnek szép példája marad ez is az erdélyi szövetkezetek életé-

²⁰ Az erdélyi magyar tejszövetkezetek száma:

1929-ben	7	1934-ben	72
1930 „	12	1935 „	81
1931 „	26	1936 „	101
1932 „	54	1937 „	125
1933 „	66	1938 „	133

ben, főképpen akkor, ha tudjuk, hogy a Központ maga is állandóan tőkehiánnyal, magas kamatozású bankkölcsönnel küzdött.

A kisebbségi sors sok-sok megpróbáltatása, az erdélyi magyarság szellemi és anyagi boldogulása elé mesterségesen emelt torlaszok leküzdése, az újra és újrakezdések, próbálkozások lassan egybekovácsolták a nép minden rétegét, minden felekezetét. Ebben az időben talán ha sohasem lett volna szövetkezés Erdély földjén, most megteremtődött volna. De mert benne volt a hagyományban a népi összefogás, most is egybekapcsolódtak itt a lelkek, — a legnagyobbtól a legkisebbekig.

Életreszóló leckévé vált az iskolásgyermeknek, a tanuló-ifjúságnak is a szövetkezés.

Egyházi és tanügyi hatóságok a szövetkezeti központokkal karöltve belevitték a szövetkezés gondolatának nevelését az iskolai tantárgyakba is. A hittudományi főiskolákon, a tanítóképzőkben, a gazdasági iskolákban, a népiskolákban rendes tantárgyként bevezették a szövetkezeti ismeretek elméleti tanítását. Vele párhuzamosan a szövetkezés gyakorlati megismertetésére a felekezeti magyar iskolák legtöbbszörében megindult az iskolaszövetkezetek szervezése. Könnyedén, játszva tanulja meg már az iskolában a szövetkezet e kicsinyített másában az erdélyi új magyar nemzedék a szövetkezés lényegét és gyakorlatát, hogy azután az életbe kikerülve mindennapi életében is munkása legyen ezen immár nemzetfenntartó erővé vált szövetkezésnek.

A népiskolák után megindult a középiskolákban is az iskolaszövetkezetek szervezése. A középiskolák között 1935-ben a radnóti gazdasági iskolában alakult meg az első, de számuk évről-évre nőtt. A szövetkezés eljut a hittudományi főiskolák előadószékéig is, hogy így majd az életbe kilépő pap, a tanítóképzőt végző tanító, a középiskolából kilépő diplomás a községek, a városok magyarságának élére állva, vezessék az összefogás szellemében növekedett népet.²¹

1937-ig 127 népiskolában, 25 középiskolában és 1 főiskolában indult meg egy-egy vezetőtanító, vezetőtanár irányítása s a két szövetkezeti központ közös iskolaszövetkezeti osztályának felügyelete mellett a gyakorlati nevelés, az iskolaszövetkezet.

Az élethelehetőségek útja elé állított újabb akadályként jelentkeznek, a szövetkezeti autonómiát még megőrző, 1929. évi korszerű

---

²¹ *A szövetkezés és a könyvvitel elméleti és gyakorlati oktatása a tanítóképzőkben és az elemi iskolákban.* Erdélyi Iskola. 1938—39 7—8. sz. és 1939—40 5—6. szám.

szövetkezeti törvény módosításaként az 1938. június 23-i, az 1938. július 15-i és 1939. január 20-i rendelettvörvények. Ezek a magyar szövetkezeteknek saját központjaik által való támogatásnak, irányításnak és ellenőrzésnek emelnek áthághatatlan gátat. A kisebbségi központok irányító és ellenőrző szerveinek a törvény által való megszüntetésével az erdélyi magyar szövetkezeti élet állami ellenőrzés alá kerül. A rendelettvörvény szerint a kisebbségi központok csak mint nemhivatalos szervek tarthatják meg tagszövetkezeteikkel a gazdasági és pénzügyi összeköttetéseiket. A szövetkezetek hivatalos ellenőrzésének jogát a törvény kizárólag a bukaresti Szövetkezetek Nemzeti Intézetének tartja fenn. A kisebbségi központok ügyvezető-igazgatóinak kinevezését is ez az intézet tartja fenn magának és a kinevezettek saját tisztviselőivé válnak. A törvény szerint a kisebbségi központok igazgatóságainak 9 tagjából 4 jogszerinti tagot a nemzetgazdasági minisztérium nevez ki. Az utolsó rendelettvörvény pedig szabadkezet ad a Szövetkezetek Nemzeti Intézetének, hogy bármely szövetkezet igazgatóságát és felügyelőbizottságát feloszlatassa és helyébe másokat nevezzen ki az előbbieket megillető jogkörrel, sőt a Szövetkezetek Nemzeti Intézete jogot nyer a szövetkezetek szabad feloszlására, más szövetkezetekkel való egybeolvasztására, ha azt a közrend vagy magasabb nemzetgazdasági érdekek megkívánják.²²

Mindezek tetőzésére, akkor, amidőn Erdély léghőre végső feszültségig telítve volt az elnyomatás keserűségével, 1940. július 20-án jelent meg a 40.529 számú miniszteri rendelet, amely eltiltja a falusi szövetkezetek irányításától, vezetésétől a papságot. Hogy mit jelentett ez az erdélyi magyar szövetkezeteknek, mely által a leggondosabb, leglelkiismeretesebb, leglelkesebb vezetőiktől fosztották meg őket, azt eléggé magyarázza az a tény, hogy sok-sok erdélyi magyar községben évek során át a pap és a tanító volt a falu nemcsak lelki, hanem anyagi életének is tanácsadója, öre, értékeinek megtartója. A rendelet a minisztériumnak tartja fenn azt a jogot, hogy mindazoknak, akiknek a szövetkezetek irányításában való részvétele román nemzeti szempontból szükséges, azoknak továbbra is megadja az engedélyt a szövetkezetek vezetésében való részvételre.

Ebben az időpontban, amidőn az erdélyi magyarság egyszer a legkilátástalanabb bizonytalanság, másszor meg a boldog jövő reményében, a két véglet között élt, — akkor vitték hírül a világnak az éter hullámai Erdély egyrészen a felszabadulását.

---

²² A törvény 11., 12., 13., 17. §-ai.

A váravárt percben, a sorsfordulón huszonkét évig viselt bilincs hull le az erdélyi szövetkezeti tábor — egyrészeről.

Az 1940. augusztus 30-i bécsi döntés a kisebbségi sorsban töltött küzdelmes évek ezernyi gondjával, emberfeletti munkájával, egy nép élniakarásával kiépített szövetkezeti hálózatot kettévágta. A két évtizedes együttes testvéri munkában, a vállvetve együttesen vívott küzdelemben egygé forrott e tábor. Most mégis ketté osztotta a sors. Erdély felszabadult részével, a szövetkezeti szervezet nagyobbik része, az egyik szövetkezeti központtal visszatért az anyaországhoz, a szövetkezetek kisebb száma, a másik szövetkezeti központtal túlmaradt a megvont országhatáron.

A döntés napján Erdély területén működő 768 magyar szövetkezetből 556 felszabadult, 212 Délerdélyben maradt. Az összes szövetkezeteknek 72.43%-a, az összes fogyasztási szövetkezeteknek 74.92%-a, az összes hitelszövetkezeteknek 61.64%-a, az összes tej-szövetkezeteknek 88.46%-a, az összes termelő és értékesítő szövetkezeteknek 75.75%-a szabadult fel. A hazatért szövetkezetek 43.98%-át a fogyasztási szövetkezetek képezik, míg a határon túl maradt szövetkezeteknek többségét, 50.47%-át hitelszövetkezetek teszik ki.

A hazatért területeken lévő és a határon túl, Délerdélyben maradt szövetkezetek fajonkénti és megyénkénti névsorát, a bécsi döntés napján, legutóbbi taglétszámát, üzletrésszámát, az 1939. évi üzleti forgalmát, illetőleg betétállományát és ugyanezen évi mérlegének eredményét a következő táblázatok foglalják össze.

A táblázatokban a szövetkezetek székhelyeinek megyénkénti beosztása, a visszacsatolás időpontjának megfelelően, a legutolsó román közigazgatási beosztás szerint szerepel. A helységeknek ezen megyénkénti beosztása, abból a célból, hogy a tiszta magyar, vagy a többségében magyar területek nemeztiségi helyzetét a megyék hivatalos kimutatásaiban szereplő román lakossággal csökkentse, az elcsatolás ideje alatt a régi, évszázados hagyományok nyomán kialakult közigazgatási beosztással szemben sokhelyen sokban változást szenvedett.

A táblázatokban a szövetkezeti tagok mellett szerepel az üzlet-részek száma is. A román szövetkezeti törvény szerint egy üzlet-rész értéke egységesen megállapítva 500 lej, azaz 16.66 pengő értékű volt. Az évi üzleti forgalomban, az üzleteredményben s a továbbiakban mindenütt a lej összegeknek 30-as alapon átszámított s pengőben kifejezett értéke szerepel.

A visszacsatolt területek fogyasztási szövetkezetei:

Sorszám	A szövetkezet székhelye	Vármegye	Tagok száma	Üzletrészek száma	Évi üzleti forgalom		Évi üzlet-eredmény			
							felesleg	veszteség		
1	Magyarnemegye	Besz.-Naszód	63	63	26.505	90	622	46		
2	Nagyrebra	„	111	140	6.423	80	130	36		
3	Almásfegyvernek	Bihar	118	145	15.490	53	625	80		
4	Apátkeresztur	„	168	174	12.294	70	689	20		
5	Berettyószéplak	„	102	143	13.357	—			1.029	73
6	Bihar	„	388	546	34.689	53	769	23		
7	Bihardiószeg	„	562	652	58.249	30	1.559	73		
8	Biharfélegyháza	„	143	159	26.984	23	1.173	—		
9	Biharpüspöki	„	550	598	43.512	76	1.244	13		
10	Biharszentjános	„	143	206	51.102	13	672	06		
11	Biharvajda	„	164	259	18.937	13	350	66		
12	Bors	„	159	250	54.174	66	4.763	70		
13	Borszeg	„	156	192	11.999	80	461	30		
14	Csokalj	„	155	262	16.767	30	705	40		
15	Érbogyoszló	„	159	200	14.709	73	627	90		
16	Érköbölkút	„	257	260	11.420	90			144	36
17	Érolaszi	„	151	168	24.016	36	1.562	66		
18	Fugyi	„	140	145	21.697	16	724	16		
19	Fugyivásárhely	„	159	234	32.332	56	1.338	90		
20	Gyapju	„	136	249	23.766	23	1.303	43		
21	Hegyközkovácsi	„	144	190	31.218	30	675	73		
22	Hegyközszentimre	„	277	299	44.667	20	889	76		
23	Hegyközszentmiklós	„	202	230	12.392	36			350	—
24	Hegyközújlak	„	151	151	10.204	20			1.901	70
25	Jákóhodos	„	130	139	32.037	—	1.308	80		
26	Kisszántó	„	102	150	16.905	30	343	50		
27	Koly-Kágya	„	181	267	31.140	20	1.289	90		
28	Köröskisjenő	„	101	146	18.136	26	691	30		
29	Körösszeg	„	191	282	8.762	43			902	70
30	Köröstarján	„	283	643	54.937	13	2.189	73		
31	Mezőtelki	„	288	296	16.836	03	185	76		
32	Micske	„	186	211	35.416	90	778	36		
33	Monospetri	„	155	168	24.927	06	1.272	46		
34	Nagyszántó	„	132	234	25.856	73	822	13		
35	Nagyvárad	„	256	419	142.819	60	1.161	26		
36	Nyüveg	„	93	202	17.365	10	437	93		
37	Örvénd	„	124	193	28.667	13	1.290	83		
38	Paptamási	„	147	238	45.076	—	2.866	76		
39	Pelbárhida	„	150?	166	14.894	83	1.238	63		
40	Poklostelek	„	87	161	25.589	63	1.307	43		
41	Pusztaujlak	„	46	61	19.200	63	644	53		
42	Sitér	„	230	359	11.522	60	102	70		
43	Csikcsicsó	Csík	151	179	43.023	63	1.398	76		
44	Csikkozmás	„	90	98	30.970	66	3.076	06		
45	Csikszentimre	„	219	351	63.608	50	1.027	90		
46	Csikszentmihály	„	185	185	27.511	03	441	26		
47	Csikszentsimon	„	165	253	19.354	62	865	16		
48	Gyergyóremete	„	220	252	23.441	13	345	56		
49	Kásonújfalu	„	286	286	17.432	—	1.333	33		
50	Nagykászton	„	170	232	48.570	90	1.400	63		
51	Tusnád	„	76	112	44.718	70	1.093	10		
52	Újtusnád	„	74	84	23.486	06			387	36
53	Várdotfalva	„	39	43	24.413	10			99	20
54	Alsócsernáton	Háromszék	71	142	41.017	03	841	66		

Sorszám	A szövetkezet székhelye	Vármegye	Tagok száma	Üzletrészek száma	Évi üzleti forgalom		Évi üzlet-eredmény		
							felesleg	veszteség	
55	Angyalos	Háromszék	78	151	30.006	06	1.086	50	
56	Barátos	„	63	66	20.619	96	50	73	
57	Bereck	„	45	66	57.503	80	1.970	—	
58	Bélafalva	„	146	161	32.100	—	680	66	
59	Bikfalva	„	80	118	21.822	—	458	33	
60	Bodos	„	94	124	27.974	40	2.038	96	
61	Bölon	„	115	147	49.251	20	2.392	80	
62	Csomakőrös	„	61	71	16.840	16	180	83	
63	Dálnok	„	112	545	26.658	30	200	53	
64	Egerpatak	„	78	106	13.092	53	400	90	
65	Esztelnek	„	333	333	30.956	06	950	33	
66	Felsőcsernáton	„	123	247	18.444	53	170	—	
67	Futásfalva	„	128	180	13.450	26		223	—
68	Gelence	„	437	445	14.512	30	49	—	
69	Gidófalva	„	104	259	17.618	—	269	13	
70	Ilyefalva	„	97	193	33.337	10	698	86	
71	Kézdialmás	„	207	411	73.696	80	1.795	—	308
72	Kézdimárkosfalva	„	117	124	14.566	66			16
73	Kézdizsentlélek	„	162	213	51.040	23	1.712	33	
74	Kisborosnyó	„	158	296	23.816	—	699	20	
75	Kiskászon	„	56	72	12.067	40	13	66	
76	Kökös	„	137	250	42.155	36	1.566	93	
77	Köpec	„	234	253	22.413	23	23	26	
78	Középajta	„	236	253	48.487	63	1.092	33	
79	Málnás	„	134	304	32.203	60	313	13	
80	Mikóújfalú	„	232	232	29.480	73	1.018	33	
81	Nagybacon	„	89	161	19.107	86	148	56	
82	Nagyborosnyó	„	126	199	54.466	16	1.661	66	
83	Nyújtód	„	73	91	23.998	60	353	—	
84	Oltszem	„	66	132	27.128	10	1.153	26	
85	Ozsdola	„	220	238	27.366	83	675	—	
86	Páké	„	148	190	24.469	80	1.811	30	
87	Réty	„	51	149	35.706	30	2.678	76	
88	Sepsiárkos	„	160	422	72.755	66	1.540	96	
89	Sepsibesenyő	„	51	121	17.356	83	206	40	
90	Sepsibodok	„	100	121	40.949	73	330	33	
91	Sepsibükszád	„	161	161	51.136	56	1.024	40	
92	Sepsikőröspatak	„	228	356	58.649	76	2.499	20	
93	Szárarajta	„	151	174	23.564	23	503	33	
94	Szentivánlaborfalva	„	150	219	43.719	13	991	03	
95	Szentkatolna	„	85	100	28.248	80	736	66	
96	Torja	„	364	365	15.773	26		54	16
97	Uzon	„	176	185	43.428	60	638	23	
98	Zabola	„	120	140	31.257	46	1.236	60	
99	Bánffyahunyad	Kolozs	339	501	70.504	20	2.255	33	
100	Bogártelke	„	126	171	23.527	13	904	83	
101	Bonchida	„	114	152	54.930	93	1.649	60	
102	Kalotaszentkirály	„	186	189	14.919	60		246	83
103	Kide	„	131	231	21.808	93	540	10	
104	Kolozsvár Ref.	„	115	173	14.045	53		496	50
105	Kolozsvár Unit.	„	43	77	19.421	46	61	36	
106	Kőrösfő	„	239	367	31.070	76	1.968	03	
107	Középlak	„	59	174	33.327	13		159	13
108	Magyarbikal	„	158	166	16.029	53	28	36	
109	Magyarkapus	„	101	107	35.332	66	1.248	66	
110	Magyarvista	„	220	296	29.532	23	1.102	16	

[Erdélyi Magyar Adatbank]

Sorszám	A szervezet székhelye	Vármegye	Tagok száma	Üzletrészek száma	Évi üzleti forgalom		Évi üzlet-eredmény			
							felesleg		veszteség	
111	Mákófalva	Kolozs	229	229	36.497	96	1.091	30		
112	Nagyesküllő	„	231	243	22.371	23	519	40		
113	Páncélcseh	„	215	242	7.176	60			1.496	33
114	Szucság	„	225	226	2.084	43			265	50
115	Türe	„	90	170	19.117	40	442	96		
116	Vajdakamarás	„	73	80	9.267	26	73	30		
117	Váralmás	„	205	222	28.874	10	951	63		
118	Zsobok	„	101	107	16.380	90	370	46		
119	Alsóbölkény	Maros-Torda	181	239	21.576	66	391	66		
120	Ákosfalva	„	101	107	27.723	16	1.044	60		
121	Backamadaras	„	119	129	26.404	43	558	46		
122	Beresztelke	„	167	191	27.428	56	228	93		
123	Csittszentiván	„	106	134	26.683	30	1.004	26		
124	Deményháza	„	86	148	20.250	66	542	—		
125	Folyfalva	„	45	58	15.834	26	496	20		
126	Geges	„	149	149	14.557	73	251	73		
127	Gernyeszeg	„	140	198	27.240	13	850	66		
128	Holtmaros	„	61	70	13.942	20	235	50		
129	Ikland	„	39	92	16.217	46	250	16		
130	Káposztásszentmiklós	„	51	81	26.689	40	524	03		
131	Marosjára	„	156	158	15.602	26	469	70		
132	Marossárpatak	„	108	209	28.575	90	903	66		
133	Márkod	„	40	180	8.995	40			233	76
134	Mezőfele	„	184	295	5.085	50			1.384	50
135	Mezőpanit	„	393	393	22.262	—	887	20		
136	Mezősámsond	„	38	112	11.456	76	44	33		
137	Nagyernye	„	96	106	39.757	20	711	93		
138	Nyárádköszvényes	„	141	296	22.708	66	618	43		
139	Nyárádremete	„	160	272	37.972	40	2.062	63		
140	Nyárádszentlászló	„	62	65	13.287	43	483	33		
141	Poka	„	168	199	29.617	56	590	03		
142	Sáromberke	„	127	175	45.722	50	1.869	20		
143	Sóvárad	„	95	377	29.130	80	189	73		
144	Szabéd	„	147	202	42.866	80	1.397	50		
145	Szentgerice	„	223	223	20.735	30	456	83		
146	Szentháromság	„	118	134	26.705	83	1.309	10		
147	Székelyhodos	„	79	80	10.108	—	15	70		
148	Szövérd	„	119	129	5.155	16	24	30		
149	Tancs	„	212	223	14.034	33	143	30		
150	Teke	„	120	398	117.465	40	4.416	50		
151	Vajdaszentivány	„	151	151	21.770	96	411	86		
152	Alsóhomoród	Szatmár	80	119	12.518	90	430	56		
153	Csengerbagos	„	256	331	42.877	66			79	66
154	Egri	„	88	140	11.756	—	423	13		
155	Köszegremete	„	147	182	21.852	16	1.194	96		
156	Lázári	„	60	107	12.915	40			230	53
157	Magyargéres	„	146	197	10.508	60			115	53
158	Nagybánya	„	413	151	401.585	63	10122	66		
159	Ombód	„	142	161	22.914	16	116	13		
160	Óvári	„	147	180	14.574	86			301	96
161	Sárköz	„	282	324	63.597	73	1.640	86		
162	Szamoskrassó	„	220	295	70.469	—	2.221	23		
163	Szamoslippó	„	102	339	41.190	33	2.421	60		
164	Szatmárnemeti	„	508	706	125.256	53	2.089	83		
165	Szatmárhegy	„	126	286	41.350	83	1.300	20		
166	Túrterebes	„	256	256	16.786	50			2.099	76

Sorszám	A szervezet székhelye	Vámegye	Tagok száma	Üzletrészek száma	Évi üzleti forgalom		Évi üzlet-eredmény			
							felesleg		vesztéség	
167	Vetés	Szatmár	189	196	24.909	33			45	13
168	Bogdánd	Szilágy	135	158	12.018	93			653	76
169	Bürgezd	„	50	65	8.881	50			135	16
170	Désháza	„	78	94	10.825	—	568	33		
171	Diósad	„	358	388	31.365	36	1.038	33		
172	Érkörtvélyes	„	146	181	10.771	13	14	—		
173	Érmindszent	„	119	184	6.304	06			261	66
174	Érszentkirály	„	110	140	24.884	23	871	86		
175	Érszöllős	„	182	205	22.223	60	1.855	40		
176	Gencs	„	335	353	18.202	53	402	23		
177	Hadad	„	168	302	35.000	90	1.507	86		
178	Kémer	„	140	205	51.426	70	4.275	13		
179	Krasznamihályfalva	„	124	124	10.079	80			105	47
180	Lele	„	205	284	12.836	10	99	33		
181	Mezőterem	„	270	629	34.725	50	1.677	20		
182	Ottomány	„	137	146	35.417	93	2.144	60		
183	Pele	„	121	142	14.690	53	807	93		
184	Sarmaság	„	501	507	35.409	46	1.863	70		
185	Szalacs	„	209	228	49.470	23	1.335	26		
186	Szilágybagos	„	41	80	17.333	10	344	56		
187	Szilágyballa	„	225	234	65.481	66	3.306	26		
188	Szilágnagyfalu	„	158	263	30.506	23	1.981	10		
189	Szilágsámson	„	146	316	19.402	23	1.112	63		
190	Szilágyzovány	„	181	261	32.864	86	727	23		
191	Varsolc	„	87	134	38.106	66	1.365	23		
192	Vérvölgy	„	350	357	9.369	73			1.108	60
193	Bálványosvárálja	Szolnok-Doboka	195	207	12.532	03	474	93		
194	Bethlen	„	145	160	50.856	50	403	13		
195	Désakna	„	164	3146	284	60			243	90
196	Domokos	„	276	276	16.943	13	368	30		
197	Magyardécse	„	193	193	18.672	60	1.120	86		
198	Magyarszarvaskend	„	79	93	11.300	70	30	40		
199	Szék	„	241	307	35.193	13	1.103	16		
200	Agyagfalva	Udvarhely	206	221	20.683	36	424	23		
201	Alsósófalva	„	215	231	51.549	93	2.931	36		
202	Atyha	„	133	136	19.354	93	344	03		
203	Bethlenfalva	„	59	66	24.122	66	1.339	16		
204	Bibarcfalva	„	123	123	19.205	60	609	56		
205	Bögöz	„	101	143	20.716	66	937	06		
206	Csokfalva	„	97	114	23.057	13	446	96		
207	Étéd	„	128	180	26.626	03	862	26		
208	Énlaka	„	142	155	16.797	60	214	50		
209	Farczád	„	88	91	27.145	70	1.403	80		
210	Farkaslaka	„	171	176	15.947	53	478	06		
211	Felsőrákos	„	181	192	24.831	23	712	50		
212	Firtosmartonos	„	76	88	24.161	53	732	80		
213	Gagy	„	67	77	21.087	03	325	43		
214	Gyulakuta	„	143	143	2.223	46	52	53		
215	Hodgya	„	49	59	15.594	53	329	26		
216	Homoródjánosfalva	„	97	225	29.775	23	1.993	36		
217	Homoródszentmárton	„	112	186	27.227	40	748	40		
218	Homoródszentpál	„	200	329	39.697	86	2.065	33		
219	Karácsonyfalva	„	78	234	24.086	56	904	76		
220	Kányád	„	141	198	22.619	73	1.022	30		
221	Kibéd	„	323	459	71.014	60	2.427	10		
222	Kisbacon	„	166	167	17.451	76	48	93		

Sorszám	A szövetség székhelye	Vármegye	Tagok száma	Üzletrészek száma	Évi üzleti forgalom		Évi üzlet-eredmény			
							felesleg		veszteség	
223	Kobátfalva	Udvarhely	132	182	26.590	83	940	—		
224	Korond	„	71	90	30.942	73	120	80		
225	Küsmöd	„	70	76	15.866	13	393	56		
226	Lövéte	„	304	330	27.068	36	534	70		
227	Magyarhermány	„	177	274	30.828	63	1.179	76		
228	Makfalva	„	251	294	57.461	16	1.468	40		
229	Máréfalva	„	56	176	23.000	86	316	60		
230	Nagygalambfalva	„	123	123	35.800	—	1.170	86		
231	Oroszhegy	„	283	289	11.517	56			323	10
232	Recsenyéd	„	57	109	12.026	70	24	06		
233	Siklód	„	156	264	23.668	06	397	36		
234	Siménfalva	„	137	230	25.167	50	1.424	36		
235	Szentábrahám	„	86	88	18.436	50	683	66		
236	Szentegyházásfalu	„	209	421	30.309	43	807	36		
237	Székelydália	„	148	367	42.713	60	1.165	—		
238	Székelykeresztur	„	44	142	18.158	50	250	73		
239	Székelypálfalva	„	152	205	14.480	06	75	83		
240	Székelyzsombor	„	173	334	29.514	60	957	06		
241	Székelyvarság	„	137	139	16.104	96	37	66		
242	Vargyas	„	139	275	46.108	20	576	66		
243	Vágás	„	74	83	19.596	66	1.334	—		
244	Zetelaka	„	146	216	26.740	36	1.333	76		

A visszatért fogyasztási szervezetek megyénkénti megoszlása:

Sorszám	Vármegye	Szövetkezetek száma
1	Beszterce-Naszód	2
2	Bihar	40
3	Csík	11
4	Háromszék	45
5	Kolozs	20
6	Maros-Torda	33
7	Szatmár	16
8	Szilágy	25
9	Szolnok-Doboka	7
10	Udvarhely	45
Összesen:		244

A határon túl maradt területek fogyasztási szövetkezetei:

Sorszám	A szövetkezet székhelye	Vármegye	Tagok száma	Üzletészek száma	Évi üzleti forgalom		Évi üzlet-eredmény			
							felesleg	vesztesség		
1	Csombord	Alsófehér	43	81	23.349	80	188	36		
2	Gyulaféhevár	„	26	135	4.163	36	113	76		
3	Kutyfalva	„	104	118	95.166	23	1.768	16		
4	Magyarbükös	„	111	320	28.605	56	341	43		
5	Magyarlapád	„	69	81	22.566	43	801	73		
6	Nagyenyed	„	236	359	118.749	60	2.305	76		
7	Nagyenyed „Bethlen”	„	109	424	112.215	70	5.876	26		
8	Torockó	„	190	214	23.537	40	697	63		
9	Torócköszentgyörgy	„	283	363	41.238	53	1.365	20		
10	Ágya	Arad	278	498	68.734	73	2.514	26		
11	Aradtanya	„	112	197	30.507	20	1.203	73		
12	Aradszentpál	„	86	243	43.816	33	1.482	66		
13	Borossebes	„	190	443	79.701	46	2.074	83		
14	Erdőhegykisjenő	„	351	517	44.609	36	1.136	10		
15	Kispereg	„	93	307	42.320	80	1.621	03		
16	Magyarpécska	„	278	343	46.279	96	1.312	46		
17	Nagyvarjas	„	113	196	29.516	10	640	96		
18	Nagyzerend	„	426	618	76.028	73	3.404	26		
19	Selénd-Dezsőháza	„	222	231	88.300	33	1.209	83		
20	Szapáryliget	„	429	524	66.197	33	3.176	80		
21	Tornya	„	261	354	43.779	10	1.324	30		
22	Újpanád	„	239	294	42.621	66	1.315	46		
23	Vadász	„	176	195	31.157	56	1.313	16		
24	Zimándköz	„	128	206	19.253	50	561	86		
25	Zimándújfalu	„	232	268	33.284	50	1.960	96		
26	Ant	Bihar	176	205	28.606	53	695	86		
27	Árpád	„	235	277	53.888	—	2.798	16		
28	Belényesújlak	„	88	102	15.572	—	421	80		
29	Bélfenyér	„	177	269	33.019	53	2.315	80		
30	Biharsályi	„	141	160	18.613	03	658	70		
31	Erdőgyarak	„	114	156	30.245	73	1.461	06		
32	Gyanta	„	268	268	24.303	30	99	60		
33	Miklóirtás	„	397	424	14.190	73	203	70		
34	Nyárszeg	„	205	366	14.530	66	316	20		
35	Székelytelek	„	79	150	13.292	10	334	10		
36	Tasádfő	„	154	260	22.621	13	1.311	86		
37	Tenkegörbed	„	121	159	36.814	03	2.276	36		
38	Váraduzsopa	„	117	190	13.292	10	504	60		
39	Apáca	Brassó	130	163	47.647	63	179	33		
40	Hosszúfalva	„	34	65	18.688	70	169	—		
41	Keresztvár	„	65	173	39.904	46	1.596	53		
42	Zajzon	„	73	76	18.085	93			169	23
43	Csernakeresztúr	Hunyad	99	119	17.378	—	236	23		
44	Bún	Kisküküllő	66	85	766	66	5	90		
45	Héderfája	„	164	176	20.410	56	1.155	80		
46	Kerelőszentpál	„	486	501	37.383	60	983	13		
47	Küküllődombó	„	75	87	11.120	43	618	23		
48	Magyarozd	„	167	244	15.444	16	880	76	490	40
49	Magyarfenes	Kolozs	114	140	17.857	80				
50	Igazfalva	Krassó-Szörény	203	237	37.811	20	1.254	36		
51	Nagybodófalva	„	235	253	25.830	26	1.131	76	1.166	16
52	Szapáryfalva	„	74	82	11.655	45				
53	Alsórákos	Nagyküküllő	347	500	39.985	90	185	83		
54	Datk	„	163	221	33.363	43	133	60		

Sorszám	A szervezetek székhelye	Vármegye	Tagok száma	Üzletrészek száma	Évi üzleti forgalom		Évi üzlet-eredmény			
							felesleg	veszteség		
55	Fehéregyháza	Nagyküküllő	127	137	37.790	86	258	93		
56	Medgyes	„	256	606	202.079	63	6.230	53		
57	Nagy-moha	„	178	183	14.963	80	570	—		
58	Oltéhív	„	287	645	53.237	93	1.357	33		
59	Babsatelep	Temes-Toront.	65	179	17.017	70	1.157	53		
60	Kisvarjas	„	44	70	10.705	90	334	76		
61	Majláthfalva	„	199	212	25.045	80	956	13		
62	Mosnicatelep	„	114	142	65.925	40	2.046	16		
63	Ötvösd	„	84	140	12.135	66	333	73		
64	Szatancsafalva	„	85	86	2.910	16			2.038	10
65	Végyvár	„	338	558	37.216	93	1.345	86		
66	Alsójár	Torda-Aranyos	49	111	26.377	—			1.860	56
67	Felsőszentmihály	„	122	129	12.478	76			399	56
68	Felvinc	„	134	375	28.798	36	1.406	46		
69	Harasztos	„	238	342	20.217	20	613	96		
70	Kercsed	„	208	233	14.010	90	353	76		
71	Kövend	„	132	166	31.281	66	2.068	33		
72	Marosludas	„	154	276	38.863	53			927	90
73	Sínfalva	„	136	158	12.917	26			156	86
74	Székelykocsárd	„	84	189	13.210	96	488	63		
75	Torda	„	615	654	91.024	33	955	23		
76	Tordatúr	„	96	154	22.410	06			350	20
77	Várfalva	„	124	191	41.146	26	1.141	06		
78	Erked	Udvarhely	143	168	13.794	73	287	40		
79	Magyarzsákod	„	173	182	14.656	60	388	30		
80	Petek	„	147	343	38.673	46	1.371	76		
81	Székelyderzs	„	211	228	40.244	13	1.908	70		
82	Székelyszenterzsébet	„	140	241	27.721	50	1.363	53		

**A határon túl maradt fogyasztási szervezetek
megyéenkénti megoszlása:**

Sor-szám	Vármegye	Szervezetek száma
1	Alsófehér	9
2	Arad	16
3	Bihar	13
4	Brassó	4
5	Hunyad	1
6	Kisküküllő	5
7	Kolozs	1
8	Krassó-Szörény	3
9	Nagyküküllő	6
10	Temes-Torontál	7
11	Torda-Aranyos	12
12	Udvarhely	5
Összesen:		82

A visszacsatolt területek hitelszövetkezetei:

Sorszám	A szövetkezet székhelye	Vármegye	Tagok száma	Üzletrészek száma	Évi üzleti forgalom		Évi üzlet-		eredmény	
							felesleg	veszteség		
1	Magyarnemegye	Beszé-Naszód	197	237	2.205	93	—		—	
2	Berettyószéplak	Bihar	93	94	1.091	30	104	20		
3	Bihar	„	505	604	2.218	70			236	66
4	Bihardiószeg	„	563	607	21.437	10	634	93		
5	Biharpüspöki	„	421	478	7.939	33	141	10		
6	Biharszentjános	„	174	174	—				457	03
7	Élesd	„	391	391	601	03			62	13
8	Érköbölkút	„	187	193	395	90	83	40		
9	Fugyi	„	237	247	2.987	96	38	63		
10	Hegyközcساتár	„	148	149	1.088	50	60	86		
11	Hegyközszentimre	„	211	361	3.005	33	343	50		
12	Magyarkécz	„	149	153	4.171	03	47	80		
13	Margitta	„	384	684	4.298	73	144	13		
14	Micske	„	105	109	393	20	65	30		
15	Nagyvárad „Calvin“	„	186	186	—		—		—	
16	Nagyvárad „Iparosok Szövetkezete“	„	547	1390	27.119	30	57	70		
17	Nagyvárad „Népszövetség“	„	1679	1956	21.984	40	1.393	96		
18	Nagyvárad „Sebes-Kőrös“	„	557	842	13.214	60	638	76		
19	Nagyszalonta	„	2344	2746	52.470	40	2.480	—		
20	Nagyszalonta „Önsegély“	„	610	875	72.155	26	938	10		
21	Paptamási	„	158	183	3.707	66	153	50		
22	Poklostelke	„	127	151	1.426	06	121	83		
23	Pusztaujlak	„	257	257	99	33			76	96
24	Csikcsekefalva „Viktória“	Csik	159	188	3.083	83	—		—	
25	Csikrákos	„	226	284	8.186	53	207	36		
26	Csiksomlyó	„	212	216	529	83			187	06
27	Csikszentdomokos	„	405	536	8.110	80	8	66		
28	Csikszentkirály	„	206	505	1.331	50	—		—	
29	Csikszentimre „Unitas“	„	147	206	4.189	80	197	66		
30	Csikszentsimon „Concordia“	„	74	174	3	53			152	43
31	Csikszereda „Csik“	„	204	299	2.576	46	106	76		
32	Csiktaplaca	„	135	215	79	66	140	—		
33	Gyergyóalfalu	„	514	913	27.076	56	147	16		
34	Gyergyóremete	„	200	478	14.984	—	342	—		
35	Gyergyószentmiklós „Aliaŋta“	„	316	330	2.182	60			9	73
36	Gyergyótölgyes	„	313	361	79	—			102	—
37	Madéfalu	„	256	260	10	—			5	06
38	Kászonalház	„	244	681	16.686	46	50	73		
39	Kilyénfalva „Harmonia“	„	230	1165	24.971	36	493	96		
40	Szárhegy „Viribus-Unitis“	„	137	195	1.097	10	17	03		
41	Tusnád	„	333	376	11.002	50	128	73		
42	Alsócsernáton	Háromszék	125	1310	6.484	50	—		—	
43	Bereck	„	506	506	91	50			864	36
44	Bikfalva	„	151	206	2.833	33	134	70		

Sorszám	A szövetség székhelye	Vármegye	Tagok száma	Üzletészek száma	Évi üzleti forgalom		Évi üzlet-eredmény			
							felesleg		veszteség	
45	Dálnok	Háromszék	172	204	2.268	30	9	90		
46	Gelence	„	226	337	9.792	40	200	06		
47	Gidófalva	„	339	372	16.789	63	70	60		
48	Kálnok	„	280	285	8.375	90	44	66		
49	Kézdimárkosfalva	„	118	129	907	30			62	73
50	Kézdiszentlélek	„	112	117	1.965	93	45	46		
51	Komolló	„	108	171	839	43	56	66		
52	Köpec	„	199	305	98	76	53	50		
53	Közéapajta	„	338	467	6.057	83	86	93		
54	Lemhény	„	156	183	425	56	—	—		
55	Málnás	„	261	370	9.575	56	—	—		
56	Mikóújfalu	„	290	291	4.235	40			131	—
57	Nagyajta	„	676	715	26.733	43	70	—		
58	Nagybacon	„	527	692	36.487	10	749	40		
59	Nyújtód	„	178	226	7.410	80			127	23
60	Ozsdola	„	559	654	6.249	16	125	06		
61	Papoc	„	149	404	5.786	36	22	60		
62	Sepsikőröspatak	„	136	263	8.053	73	159	33		
63	Sepsiszentgyörgy	„	110	126	350	53			92	—
64	Szárzajta	„	202	713	2.960	46	—	—		
65	Torja	„	468	474	293	66			56	03
66	Uzon	„	88	89	—				74	66
67	Bánffyhunrad	Kolozs	899	1641	171	10	65	20		
68	Kalotaszentkirály „Corcordia“	„	179	270	1.566	33	83	93		
69	Ketesd	„	150	1540	459	13	121	—		
70	Kolozs	„	354	403	3.186	96			127	40
71	Kolozsvár „Égisz“	„	1948	2294	173.224	13	1.015	33		
72	Kolozsvár „Gondoskodó“	„	1367	3100	96.450	66	52	03		
73	Kolozsvár „Hargita“	„	748	1201	11.823	70			115	26
74	„ „Kolping“	„	1052	1438	40.691	10	1.055	93		
75	„ „Spor“	„	1549	1746	32.915	03	278	40		
76	„ „Virtus“	„	383	423	3.535	76	94	43		
77	Kőrösfő	„	326	326	24	43			29	86
78	Magyarókerke	„	68	68	141	33	—	—		
79	Nyárszó	„	122	128	180	66			10	43
80	Ördögkeresztúr	„	82	106	34	50			194	56
81	Páncelcseh	„	181	181	491	43			297	20
82	Szucság	„	203	205	5.898	43			162	46
83	Türe	„	165	207	4.101	53	8	63		
84	Zsobok	„	342	414	1.669	13	270	43		
85	Bereszteleke	Maros-Torda	85	90	3.195	73	28	96		
86	Gernyeszeg	„	203	223	509	93	7	93		
87	Görgényszentimre	„	409	482	1.572	06	189	20		
88	Marossárpatak	„	529	611	4.049	20	576	06		
89	Marosvásárhely „Concordia“	„	810	884	10.686	26	224	03		
90	Nagyernye	„	160	161	5.648	93	—	—		
91	Nagyterem	„	820	958	10.091	—			288	93
92	Nyárádköszvényes „Harmonia“	„	174	212	380	50	97	23		
93	Nyárádmagyaros	„	233	250	201	06			321	20
94	Nyárádremete	„	516	549	3.445	06	82	73		
95	Nyárádselye	„	257	209	4.515	16			326	30
96	Nyárádszereda	„	1716	1726	15.024	03	502	—		

Sorszám	A szövetséget székhelye	Vármegye	Tagok száma	Üzletrészek száma	Évi üzleti forgalom		Évi üzlet-eredmény			
							felesleg		veszteség	
97	Póka	„	185	199	304	50			158	16
98	Pókakeresztur	„	95	101	173	46	112	93		
99	Radnótfája	„	60	60	46	66	6	—		
100	Sáromberke	„	174	176	2.907	56			75	43
101	Sóvárad „Concordia“	„	118	174	1.327	10			56	26
102	Szentháromság	„	227	251	42	63			76	70
103	Szováta	„	409	480	9.106	66	49	06		
104	Hosszúmező	Máramaros	153	241	8.890	46	118	10		
105	Máramarossziget	„	555	797	17.537	73	668	23		
106	Alsóhomoród	Szatmár	387	387	858	—			32	26
107	Avasújváros	„	889	909	5.959	50	—		—	
108	Csengerhagos	„	150	150	334	43			125	86
109	Kiskoles	„	87	198	1.681	36	98	70		
110	Krasznabéltek	„	243	311	6	93			162	60
111	Misztótfalu	„	270	270	1.404	63			38	03
112	Ombód	„	518	546	8.542	23			101	33
113	Szamosdob	„	74	89	48	86			58	20
114	Szamoskrassó	„	195	208	598	40	99	83		
115	Szatmár	„	1397	1556	26.953	23	1.267	66		
116	Szatmárhegy	„	440	639	22.142	83	—		—	
117	Túrterebes	„	368	208	3.227	40			263	10
118	Vetés	„	206	206	508	76			73	10
119	Bürgezd	Szilágy	92	127	137	76	1	50		
120	Diósad	„	294	294	1.399	23			153	83
121	Érendréd	„	152	122	690	13	—		—	
122	Érkörtlényes	„	212	440	3.200	93	105	06		
123	Kaplony	„	193	201	1.123	53			46	46
124	Kraszna	„	157	180	1.127	80	41	60		
125	Kusaly	„	68	68	—	—	—	—	—	
126	Sarmaság	„	233	255	403	16	7	76		
127	Szamosardó	„	132	138	1.350	60			52	86
128	Szatmárgencs	„	270	799	313	03	—		—	
129	Szilágyfőkeresztúr	„	337	575	374	73			5	66
130	Szilágynagyfalu	„	224	735	33	33			97	16
131	Szilágypér	„	226	269	—	—			97	60
132	Szilágyámson	„	517	551	1.500	—			74	96
133	Szilágyсомlyó	„	346	633	11.690	70	312	16		
134	Szilágyzovány	„	319	358	550	40	180	73		
135	Varsolc	„	300	300	1.926	30			11	20
136	Vérvölgy	„	180	182	—	—			96	40
137	Zilah	„	794	2078	21.615	13	396	60		
138	Désakna	Szolnok-Doboka	256	270	1.121	43	879	63		
139	Magyarláros	„	132	142	1.650	53	125	56		
140	Retteg	„	84	152	806	86			63	60
141	Szék	„	217	229	666	66	64	50		
142	Alsósófalva	Udvarhely	408	426	3.809	30	333	—		
143	Bögöz	„	1165	2907	65.842	96	48	96		
144	Bözöd	„	156	156	1.272	23			93	83
145	Énlaka „Fortuna“	„	117	139	714	36	32	16		
146	Erdőfüle	„	151	855	304	26	—	—	—	
147	Étéd	„	1241	1241	6.528	10			15	36
148	Farkaslaka	„	178	223	30	10	16	73		
149	Felsőrákos	„	245	288	8.303	80	98	20		
150	Felsősófalva	„	307	380	2.501	33	80	36		
151	Gyulakuta	„	127	138	45	—	81	26		
152	Homoródszt.-márton	„	457	547	597	53	48	40		

Sorszám	A szövetség székhelye	Vármegye	Tagok száma	Üzletészek száma	Évi üzleti forgalom		Évi üzlet-eredmény			
							felesleg	veszteség		
153	Homoródszentpál	Udvarhely	232	262	1.890	93	4	76		
154	Homoródszentpéter	„	137	177	952	70	34	70	5	46
155	Kápolnásfalva	„	219	363	3.480	13				
156	Kibéd	„	43	774	9.030	63	174	53		
157	Korond	„	385	421	5.748	20	83	26		
158	Makfalva	„	435	470	10.489	90	11	50		
159	Medesér	„	112	114	617	—	25	73		
160	Olasztelek	„	103	234	4385	80	120	70		
161	Oroszhegy	„	625	631	377	—	171	63		
162	Parajd	„	475	540	225	63	13	23		
163	Rugonfalva	„	222	222	166	43			96	13
164	Siménfalva	„	521	630	4.626	80	15	33		
165	Szentábrahám	„	202	202	13	33	52	76		
166	Székelykeresztúr	„	651	788	23.508	53	392	06		
167	Székelypálfalva	„	151	180	4.667	10			111	90
168	Székelyszentmihály	„	257	220	3.819	50	62	30		
169	Tordátfalva	„	204	158	2.505	46			135	06
170	Vargyas	„	344	461	2.080	20			7	16
171	Városfalva	„	53	53	9.233	66			32	53
172	Zetelaka	„	143	170	6.836	16	211	83		

A visszatért hitelszövetkezetek megyénkénti megoszlása:

Sorszám	Vármegye	Szövetkezetek száma
1	Beszterce-Naszód	1
2	Bihar	22
3	Csik	18
4	Háromszék	25
5	Kolozs	18
6	Maros-Torda	19
7	Máramaros	2
8	Szatmár	13
9	Szilágy	19
10	Szolnok-Doboka	4
11	Udvarhely	31
Összesen:		172

A határon túl maradt területek hitelszövetkezetei:

Sorszám	A szövetkezet székhelye	Vármegye	Tagok száma	Üzletrészek száma	Évi üzleti forgalom		Évi üzlet-eredmény			
							felesleg		veszteség	
1	Marosujvár	Alsófehér	788	962	9.277	26	1.869	43		
2	Nagyenyed „Hanga Alkalmazottak Szövkezete“	„	129	1618	3.714	43	1.242	40		
3	Nagyenyed „Meseriaşul“	„	501	501	45.023	93	985	40		
4	Torockószentgyörgy	„	284	291	—		—		—	
5	Arad „Ajutorul“	Arad	1103	1800	35.067	13	596	06		
6	Arad „Magántisztviselők“	„	81	744	360	—	159	23		
7	Aradgáj	„	361	373	3.091	86	96	50		
8	Cseralja	„	326	408	3.596	63	189	13		
9	Csermő	„	408	408	—				331	26
10	Erdőhegy	„	272	371	5.745	43	257	40		
11	Kisiratos	„	488	1520	9.981	36	1.219	30		
12	Kispereg	„	136	137	—		—		—	
13	Magyarpécska	„	228	544	5.943	93	395	20		
14	Magyarpécska „Önszegélyző“	„	1117	1899	14.868	66	5.064	46		
15	Máriaradna	„	564	625	7.880	40	418	26		
16	Nagyiratos	„	464	476	228	66	211	33		
17	Nagylak	„	267	286	1.759	06	50	43		
18	Nagyzerénd	„	962	1236	1.248	96	270	73		
19	Silinda	„	103	212	—		—		—	
20	Simonyifalva	„	212	212	—		—		—	
21	Szapáriliget	„	361	366	3.077	46	27	50		
22	Temeskeresztes	„	339	348	1.390	13	94	73		
23	Tornya	„	563	612	3.127	46	383	80		
24	Vadász	„	580	580	293	66			88	13
25	Varsánd	„	352	364	3.105	23	153	26		
26	Zimándújfalú	„	1397	2168	3.532	80	607	20		
27	Ant	Bihar	279	284	—				5	33
28	Árpád	„	487	510	—				348	43
29	Erdőgyarak	„	331	341	—		—		—	
30	Gyanta	„	202	207	—		174	—		
31	Magyarczéke	„	423	4470	—				0	10
32	Mezőbaj	„	235	235	—		48	26		
33	Tenke „Hitel és Gazd. Szöv.“	„	147	151	—		973	83		
34	Apáca	Brassó	199	240	1.656	03	—	—		
35	Barcaújfalú	„	112	112	—		—	96		
36	Brassó „Romca“	„	845	3933	263.957	23	4.254			
37	Krizba	„	295	309	9.532	33	721	86		
38	Türkös	„	213	302	8.355	96	115	06		
39	Ürmös	Háromszék	437	441	14.051	73	203	20		
40	Algyógy	Hunyad	576	576	586	86			34	03
41	Csernakeresztúr	„	171	172	—		—	46	—	
42	Dévacsangótelep	„	306	507	8.536	36	440			
43	Adámos	Kisküküllő	261	261	—				242	70
44	Bonyha	„	181	181	—		—	—		
45	Dicsőszentmárton	„	109	109	—		137	76		
46	Küküllődombó	„	177	185	—				0	36
47	Marosugra	„	—	—	—		—	—	—	
48	Szőkefalva	„	266	308	v		—	—	—	

Sorszám	A szervezet székhelye	Vármegye	Tagok száma	Üzletészek száma	Évi üzleti forgalom		Évi üzlet-eredmény		
							felesleg		veszteség
49	Györgyfalva	Kolozs	221	221	1.038	40	—	—	
50	Magyarfenes	„	203	207	2.557	86	213	—	
51	Magyargyerómonostor	„	144	144	880	10			5 93
52	Magyarszovát	„	579	579	7.342	10	13	30	
53	Mezőkeszű	„	145	153	39	96	6	20	
54	Tordaszentlászló	„	336	351	8.255	46	197	40	
55	Bethlenháza	Krassó-Szörény	646	646	4.983	66	15	83	
56	Bodófalva	„	573	573	—		308	43	
57	Csukás	„	204	204	—				69 66
58	Gyulatelep	„	211	105	—		—		—
59	Igazfalva	„	219	258	3.690	23	—		—
60	Krassógombás	„	124	124	—		—		—
61	Szapárfalva	„	277	337	11.172	83			31 96
62	Vecseháza	„	561	561	—		—		—
63	Alsórákos	Nagyküküllő	299	341	3.397	40	62	53	
64	Datk	„	216	232	1.406	56	—		—
65	Héjjasfalva	„	284	297	2.842	50	39	26	
66	Kiskapus	„	280	283	3.005	10	—		—
67	Medgyes „Fax“	„	380	496	20.253	63			471 73
68	Olthévíz	„	200	230	1.525	63	—		—
69	Segesvár „Petőfi“	„	259	342	16.056	26	336	46	
70	Aurélháza	Temes-Toront.	190	204	—				111 10
71	Bogáros „Pax“	„	173	370	15.757	36	—		—
72	Bogdárigós	„	186	280	—				93 86
73	Buziás „Unirea“	„	492	525	—				184 16
74	Csávós	„	145	145	—				18 66
75	Csernaegyháza	„							
	„Cernetear“	„	160	177	1.999	86	108	16	
76	Denta	„	540	600	2.558	—	252	50	
77	Dersánfalva	„	134	398	—				59 90
78	Delta „Prevederea“	„	284	332	12.360	20	16	50	
79	Gátalja	„	338	403	489	66	—		—
80	Gyér	„	342	342	—		28	86	
81	Kisoda	„	467	1779	26.137	40			1.113 03
82	Lovrin	„	194	326					238 23
83	Majláthfalva	„	294	324	1.130	56	160	56	
84	Mosnicatelep	„	319	769	1.074	40	291	70	
85	Németszentmiklós	„	350	367	—				209 03
86	Ötvösd	„	171	188	1.371	76	74	26	
87	Perjámos	„	236	268	1.411	73	148	60	
88	Sárafalva	„	334	353	1.503	53	—		—
89	Sztancsafalva	„	169	220	—		12	80	
90	Temesgyarmat	„	338	403	489	66	252	50	
91	Temeskenéz	„	248	248	—				567 46
92	Temesvár „Corvin“	„	1204	6846	24.514	36	826	03	
93	Tolvád	„	459	459	—				341 36
94	Torontálkeresztés	„	255	365	15	20	163	33	
95	Ujszentes	„	284	371	5.201	53	243	90	
96	Végvár	„	680	680	33	33			72 36
97	Alsójára	Torda-Aranyos	790	918	11.480	—			227 60
98	Felvinc	„	247	268	34	66	37	03	
99	Kövesd	„	117	255	3.506	96	28	73	
100	Marosbogát	„	211	211	—				6 93
101	Sinfalva	„	158	158	—		28	73	

Sorszám	A szervezetet székhelye	Vármegye	Tagok száma	Üzletrészek száma	Évi üzleti forgalom		Évi üzlet-eredmény			
							felesleg		veszteség	
102	Székelykocsárd	Torda-Aranvos	222	292	1.187	26				
103	Várfalva	„	295	295	128	43			83	73
104	Alsóboldogfalva	Udvarhely	424	442	22.737	36	212	66		
105	Székelyderzs	„	318	318	1.639	36	135	46		
106	Székelymuzsna	„	220	231	3.491	16	—	—	—	—
107	Petek	„	174	190	165	56	3	53		

**A határon túl maradt hitelszervezetek
megyéenkénti megoszlása:**

Sor-szám	Vármegye	Szervezetek száma
1	Alsófehér	4
2	Arad	22
3	Bihar	7
4	Brassó	5
5	Háromszék	1
6	Hunyad	3
7	Kisküküllő	6
8	Kolozs	6
9	Krassó-Szörény	8
10	Nagyküküllő	7
11	Temes-Torontál	27
12	Torda-Aranyos	7
13	Udvarhely	4
Összesen:		107

A visszacsatolt területek tejszövetkezetei:

Sorszám	A szövetkezet székhelye	Vármegye	Tagok száma	Üzletrészek száma	Évi üzleti forgalom			
					felesleg	veszteség		
1	Nagyszalonta	Bihar	149	303	1.201	80		
2	Csikcsekefalva	Csik	88	88	231	13		
3	Gyergyószentmiklós	„	95	139	248	26		
4	Kézdivásárhely	Háromszék	190	196			730	96
5	Kovászna	„	123	215	129	36		
6	Nagybacon	„	—	—	—		—	
7	Balavásár	Kisküüllő	60	60			445	70
8	Nagykend	„	42	84			360	56
9	Méra	Kolozs	114	115	366	66		
10	Alsóbölkény	Maros-Torda	40	40			230	16
11	Ákosfalva	„	120	120	38	03		
12	Backamadaras	„	192	192			247	26
13	Bereszteleke	„	239	239	20	06		
14	Cserefalva	„	62	62	16	96		
15	Csiba	„	170	221	0	86		
16	Csittszentiván	„	56	56			240	10
17	Dedrásdzéplak	„	80	80			132	80
18	Deményháza	„	58	59	1	10		
19	Disznajo	„	64	266			369	—
20	Fintaháza	„	—	—	—		—	
21	Folyfalva	„	64	64			256	63
22	Gernyeszeg	„	58	68	10	36		
23	Göcs	„	37	37	8	70		
24	Harasztkerék	„	162	162			23	33
25	Holtmaros	„	50	50	48	50		
26	Ikland	„	44	66			108	66
27	Jobágyfalva	„	79	79			88	43
28	Kisadorján	„	28	28			77	86
29	Ludvég	„	31	62			129	83
30	Lukafalva	„	71	71	18	20		
31	Magyaró	„	43	43			557	50
32	Márkod	„	92	92	86	46		
33	Marossárpatak	„	60	109			6	10
34	Marosvécs	„	63	63	23	96		
35	Mezőbánd	„	172	172			208	20
36	Mezőbergenye	„	88	88	6	30		
37	Mezőkölpény	„	32	64			16	26
38	Mezőmadaras	„	113	113			22	90
39	Mezőpanit	„	211	213	209	13		
40	Mezősámsond	„	53	53	277	53		
41	Nagyadorján	„	44	44			111	50
42	Nagyernye	„	58	74	115	96		
43	Nyárádgálfalva	„	91	101	8	36		
44	Nyárádmagyarós	„	109	109	862	36		
45	Nyárádszentbenedek	„	56	56			15	43
46	Nyárádszentlászló	„	47	47			15	73
47	Nyárádszentsimon	„						
48	Nyomát	„	116	116	76	80		
49	Rigmány	„	71	71			58	23
50	Sáromberke	„	64	65			73	90
51	Székelybere	„	85	85	95	83		
52	Szentergice	„	189	189	22	80		
53	Szentháromság	„	167	167			82	53
54	Székelyvaja	„	65	80			303	43

Sorszám	A szervezet székhelye	Vármegye	Tagok száma	Üzletrészek száma	Évi üzleti forgalom			
					felesleg		vesztés	
55	Tancs	Maros-Torda	91	182			925	90
56	Udvarfalva	„	96	96	361	70		
57	Vadad	„	93	93			12	26
58	Várhegy	„	32	32			23	46
59	Kálmánd	Szilágy	117	120			84	06
60	Mezőfény	„	27	27	154	03		
61	Mezőterem	„	169	472	686	10		
62	Abásfalva	Udvarhely	74	74	35	60		
63	Agyagfalva	„	88	88			96	33
64	Bágy	„	89	154	542	03		
65	Betfalva	„	44	78			285	50
66	Bikafalva	„	28	28			6	06
67	Bözöd	„	83	83			437	86
68	Csehétfalva	„	57	57			44	43
69	Csekefalva	„	92	92	6	93		
70	Ége	„	46	46	4	50		
71	Farcád	„	84	84	26	76		
72	Fiátfalva	„	123	124			96	53
73	Firtosváralfa	„	52	52	18	03		
74	Gagy	„	90	90	18	13		
75	Gyepes	„	107	115	13	46		
76	Gyulakuta	„	164	164			961	10
77	Hodgya	„	62	62			212	—
78	Homoródmás	„	108	108	14	80		
79	Homoródkeményfalva	„	36	36	23	93		
80	Homoródozlánd	„	93	93	314	76		
81	Homoródszentmárton	„	69	70			497	13
82	Homoródszentpál	„	165	165			392	66
83	Homoródszentpéter	„	72	72			38	06
84	Homoródújfalva	„	55	110			96	76
85	Kadács	„	52	52			72	43
86	Karácsonyfalva	„	47	92	93	43		
87	Kecsetkisfalud	„	62	62	63	30		
88	Kénos	„	69	69	58	96		
89	Kibéd	„	105	149	81	60		
90	Kisgalambfalva	„	57	57	71	40		
91	Kiskede	„	32	32	0	46		
92	Kőrispatak	„	55	55	21	26		
93	Kobátfalva	„	104	104	112	03		
94	Lokod	„	39	39			63	60
95	Malomfalva	„	99	99			20	46
96	Medesér	„	78	78			0	53
97	Miklósfalva	„	61	61			123	90
98	Nagygalambfalva	„	95	95	195	30		
99	Nagykede	„	35	35	34	56		
100	Oczfalva	„	37	38			53	36
101	Recsenyéd	„	65	67			463	50
102	Rugonfalva	„	125	156	32	82		96
103	Siménfalva	„	143	143			20	
104	Sükő	„	49	49			74	93
105	Székelydobó	„	82	82			32	13
106	Székelykeresztúr	„	98	98	—		—	
107	Székelyszentmiklós	„	35	35			109	70
108	Szentábrahám	„	95	95	7	90		

Sorszám	A szövetség székhelye	Vármegye	Tagok száma	Üzletrészek száma	Évi üzleti forgalom		
					felesleg	veszteség	
109	Szentlélek	Udvarhely	52	64	8	33	
110	Tarcsafalva	„	41	41	51	83	
111	Tordátfalva	„	50	50	473	40	
112	Úlke	„	57	57			13 16
113	Vágás	„	78	78			110 80
114	Vargyas	„	96	112	36	60	
115	Városfalva	„	140	140			70 06

A visszatért tejszövetkezetek megyénkénti megoszlása:

Sorszám	Vármegye	Szövetkezetek száma
1	Bihar	1
2	Csik	2
3	Háromszék	3
4	Kisküküllő	2
5	Kolozs	1
6	Maros-Torda	49
7	Szilágy	3
8	Udvarhely	54
	Összesen:	115

A határon túl maradt területek tejszövetkezetei:

Sorszám	A szövetkezet székhelye	Vármegye	Tagok száma	Üzletrészek száma	Évi üzleti forgalom	
					felesleg	veszteség
1	Torockószentgyörgy	Alsófehér	74	131	33	—
2	Erdőhegy	Arad	114	117	9	43
3	Ádámos	Kisküküllő	66	84	101	86
4	Bonyha	„	127	148	125	90
5	Korondszentmárton	„	101	109	3	86
6	Küküllődombó	„	92	92	1	06
7	Radnót	„	—	—	—	—
8	Vámosgálfalva	„	36	36	26	90
9	Feketevölgy	Maros-Torda	33	33	27	70
10	Gátalja „Corvin“	Temes-Torontál	—	—	—	—
11	Kövend	Torda-Aranyos	—	—	—	—
12	Alsóboldogfalva	Udvarhely	121	129	16	43
13	Petek	„	—	—	—	—
14	Székelyderzs	„	87	89	24	03
15	Ujszékely	„	91	91	4	10

A határon túl maradt tejszövetkezetek megyénkénti megoszlása:

Sor-szám	Vármegye	Szövetkezetek száma
1	Alsófehér	1
2	Arad	1
3	Kisküküllő	6
4	Maros-Torda	1
5	Temes-Torontál	1
6	Torda-Aranyos	1
7	Udvarhely	4
	Összesen:	15

A visszacsatolt területek termelő és értékesítő szövetkezetei:

Sorszám	A szövetkezet székhelye	Vármegye	Tagok száma	Üzletrészek száma	Évi üzleti forgalom		
					felesleg	veszteség	
1	Biharpüspöki „Géptársulat“ Mezőgazd. Szöv.	Bihar	31	240	—	—	
2	Hegyközszentimre „Géptársulat“ Cséplőszöv.	„	187	863	105	46	
3	Nagyszalonta „Economia“ Sertésértékesítő Szövetkezet	„	56	56	129	36	
4	Nagyszalonta „Gloria“ Csizmadiák Beszerző Szövetkezete	„	35	430	34	70	
5	Nagyvárad „Mobila“ Asztalosok Szövetkezete	„	27	505		8.233	70
6	Paptamási „Kalász“ Termelő Szövetkezet	„	68	834	—	—	
7	Csikjenőfalva „Comandov Fűrészszövetkezet	Csik	—	—	—	—	
8	Csikszentdomokos „Arbor“ Fűrészszöv.	„	156	1256	12.888	90	
9	Csikszentdomokos „Viktoria“ Fűrészszöv.	„	272	1420	2.573	46	
10	Csikszereda „Csik“ Ált. Gazd. Szövetkezet	„	118	20'4	—	—	
11	Csikszereda „Csik“ Fűrészszövetkezet	„	728	994		3.053	30
12	Szárázajta „Unirea“ Cséplőszövetkezet	Háromszék	69	112	37	56	
13	Kolozsvár „Alfa“ Beszerző Szövetkezet	Kolozs	300	312	1.027	30	
14	Kolozsvár Butoriparosok Szövetkezete	„	31	375	48	06	
15	Kolozsvár „Méhkas“ Ált. Gazd. Szöv.	„	180	214		5	13
16	Kolozsvár „Pro-Deo“ Szálloda Szövetkezet	„	26	304	1.167	46	
17	Marosvásárhely „Productum“ Gazd. Szöv.	Maros-Torda	37	162	1.368	83	
18	Marosvásárhely Szabók Árubeszerző Szöv.	„	73	630	1.337	56	
19	Mezőfele Gazd. Szöv.	„	45	45		533	03
20	Firtosváralja „Firtos“ Téglaégető Szöv.	Udvarhely	25	25	5	73	
21	Homoródszentmárton Cséplőszövetkezet	„	149	331	388	33	
22	Homoródszentpál Cséplőszövetkezet	„	50	1660	478	03	
23	Kibéd „Viktoria“ Malomszövetkezet	„	27	1714	1.720	86	
24	Patakfalva „Transilvania“ Gazd. és Fogyasztási Szövetkezet	„	73	73	138	96	
25	Székelykeresztúr „Voluntas“ Len és Kenderfeldolgozó Szöv.	„	175	576		1.175	53

**A visszatért termelő és értékesítő szervezetek
megyéenkénti megosztása:**

Sorszám	Vármegye	Szervezetek száma
1	Bihar	6
2	Csik	5
3	Háromszék	1
4	Kolozs	4
5	Maros-Torda	3
6	Udvarhely	6
Összesen:		25

**A határon túl maradt területek termelő és értékesítő
szervezetei**

Sorszám	A szervezet székhelye	Vármegye	Tagok száma	Üzletrészek száma	Évi üzleti forgalom			
					felesleg		veszteség	
1	Arad Bőrmunkás Iparos Szervezet	Arad	27	54	128	53		
2	Magyarpécska „Producătorul“ Beszerző és Értékesítő Szervezet	„	4	110	—	—		
3	Brassó „Agisz“ Ált. Gazd. Szervezet	Brassó	344	344			1.828	20
4	Majláthfalva „Bega“ Cséplőgép Szervezet	Temes-Torontál	42	84			51	—
5	Temesvár „Vitamin“ Paprikamalom Szöv.	„	83	204	73	63		
6	Aranyosgyéres „Kaloria“ Gázmetán Szervezet	Torda-Aranyos	201	1.420	40	73		
7	Mészkő „Ave“ Vidékfejlesztő Szervezet	„	98	106	842	46		
8	Székelyszenterzsébet „Földműves Szövetség“ Gazd. Szervezet	Udvarhely	88	88	—	—		

**A határon túl maradt termelő és értékesítő szövetkezetek
megyéenkénti megoszlása:**

Sor-szám	Vármegye	Szövetkezetek száma
1	Arad	2
2	Brassó	1
3	Temes-Torontál	2
4	Torda-Aranyos	2
5	Udvarhely	1
	Összesen:	8

A visszacsatolt területek szövetkezeteinek összesítő kimutatása:

Sor-szám	Vármegye	Fogyasz- tási	Hitel	Tej	Term. és Ért.	Összesen
1	Beszterce-Naszód	2	1	—	—	3
2	Bihar	40	22	1	6	69
3	Csik	11	18	2	5	36
4	Háromszék	45	25	3	1	74
5	Kisküküllő	—	—	2	—	2
6	Kolozs	20	18	1	4	43
7	Maros-Torda	33	19	49	3	104
8	Máramaros	—	2	—	—	2
9	Szatmár	16	13	—	—	29
10	Szilágy	25	19	3	—	47
11	Szolnok-Doboka	7	4	—	—	11
12	Udvarhely	45	31	54	6	136
		244	172	115	25	556

A határon túl maradt területek szövetkezeteinek összesítő kimutatása:

Sor-szám	Vármegye	Fogyasz- tási	Hitel	Tej	Term. és Ért.	Összesen
1	Alsófehér	9	4	1	—	14
2	Arad	16	22	1	2	41
3	Bihar	13	7	—	—	20
4	Brassó	4	5	—	1	10
5	Háromszék	—	1	—	—	1
6	Hunyad	1	3	—	—	4
7	Kisküküllő	5	6	6	—	17
8	Kolozs	1	6	—	—	7
9	Krassó-Szőrény	3	8	—	—	11
10	Maros-Torda	—	—	1	—	1
11	Nagyküküllő	6	7	—	—	13
12	Temes-Torontál	7	27	1	2	37
13	Torda-Aranyos	12	7	1	2	22
14	Udvarhely	5	4	4	1	14
		82	107	15	8	212

Az erdélyrészi területek szövetkezeteinek összesítése.

Sorszám		Fogyasztási	Hitel	Tej	Termelő és Értékesítő	Összesen
1	A visszacsatolt területeken lévő szövetkezetek	244	172	115	25	556
2	A határon túl maradt területeken lévő szövetkezetek	82	107	15	8	212
3	Az 1940 augusztus 30-án működő szövetkezetek	326	279	130	33	768

A táblázatokban felsorolt szövetkezetek összesítő kimutatása egyben mérlegét adja az erdélyi magyar szövetkezetek számbeli állagának is.

Az 1918 őszét követő szomorú idők nagy megpróbáltatásnak vetették alá az erdélyi magyar szövetkezeteket. Számuk nagyon megfogyatkozott. De lassan az önsegély ereje, az élniakarás, az egymással való összefogás új életerőt adott. Számuk lassan emelkedni kezdett.

1940 augusztus 30, a második bécsi döntés napja Erdély területén 768 magyar szövetkezetet talált, amelyeknek mindenike mindmennyi erőd állta a helyét az erdélyi magyarságnak a saját fennmaradásáért vívott harcában. Az új határ megvonásával e szövetkezetek nagyobbik része fölött felragyogott a szabadulás napja. 556 erdélyi magyar szövetkezet szabadult meg a huszonkét éves idegen uralom minden magyar értéket megsemmisíteni igyekvő törekvéseitől, amely gazdasági téren éppen ez utóbbi években vált mind súlyosabbá, mind nyomasztóbbá. 212 magyar szövetkezet azonban a megvont határon túl, Délerdélyben maradt, mint az ottani magyarságnak összefogó kapocsa, mint a tovább folyó küzdelmének erőssége.

Az erdélyi magyar szövetkezetek két központjának, a határon túl, Nagyenyeden maradt „Hangya“ Szövetkezetek Szövetségének és a visszacsatolt kolozsvári „Szövetség“ Gazdasági és Hitelszövetkezetek Központjának vagyoni helyzetét, mérlegeredményét az 1939. december 31-én zárult mérlegük és eredményszámjuk tünteti fel. A Gazdasági és Hitelszövetkezetek Központjának itt közölt második mérlege részletezi a szervezetébe tartozó üzemek mérlegadatait is.

A „Hangya“ Szövetkezetek Szövetségének

VAGYON:

	Pengő	fil.	Pengő	fil.
Pénzkészlet:				
Központi és raktári pénztárakban	129.232	77		
Postatakarék és csekk, Bukarest	41.798	83	171.031	60
Árukészlet:				
Központi és vidéki raktárakban			883.465	—
Követelések:				
Bankfolyószámlán	809	60		
Szövetkezetektől folyószámlán	437.827	—		
Cégektől folyószámlán	63.431	36		
Adósoktól folyószámlán	7.426	83		
Egyéb adósoktól	19.718	27	529.213	06
Kötött vagyon:				
Berendezések	109.648	60		
Tehergépkocsik	42.333	53		
Ingatlanok	90.003	06	243.973	
Állami és egyéb értékpapírok	1.987	84		03
Átmeneti vagyontételek:			1.841	66
Nyilvántartási számlák:				
Szövetkezeti fedezeti váltók	429.648	73		
Központi váltóletét-számla	4.050	—		
	433.698	73		
			1.829.524	35

A „Hangya“ Szövetkezetek Szövetségének

KÖLTSÉG:

	Pengő	fil.	Pengő	fil.
Üzleti kiadások:				
Adók és illetékek	28.936	40		
Gépkocsifenntartási költségek	28.935	23		
Általános üzleti kiadások	51.328	13		
Betegsegélyződíjak	15.836	20		
Biztosítások	2.579	26		
Iroda- és raktárbérek	8.086	33		
Napidíjak és napszámok	34.173	20		
Nyomatványok és irodaszerek	10.837	33		
Portó és telefon	18.449	16		
Útiköltségek	48.823	91		
Tisztíftetések	201.959	80		
Kamatok	42.345	15	492.290	10
Értécsökkenési leírások:				
Berendezések értécsökkenése	16.451	06		
Tehergépkocsik értécsökkenése	8.466	70		
Ingatlanok értécsökkenése	4.500	15		
Értékpapírok értécsökkenése	924	16	30.342	07
FELESLEG			17.590	60
			540.222	77

mérlege 1939. december 31-én

TEHER:

	Pengő	fil.	Pengő	fil.
Saját tőke:				
Üzletrésztőke	227.063	33		
Tartalékalap	31.611	83		
Szövetkezeti propagandaalap	314	27		
Kéteskövetések tartalékalapja	50.000	—	309.009	43
Tartozások:				
Visszleszámitolt váltók	150.000	—		
Cégeknek folyószámlán	182.304	33		
Elfogadványok cégeknek	8359	90		
Folyószámlai hitelezők	441.076	90		
Magánhitelezők	149579	40		
Szövetkezeteknek folyószámlán	124.817	50		
Adósoknak	285	96		
Egyéb hitelezőknek	20.662	33		
Hangya Alkalmazottak Nyugdíjpénztárának	322.951	94	1.400.038	26
Értécsökkenési számlák:				
Berendezések értécsökkenési számlája	45.702	33		
Teherautók értécsökkenési számlája	27.508	70		
Ingtatlanok értécsökkenési számlája	16.910	97	90.122	—
Átmeneti teher tételek:			12.764	06
FELESLEG:			17.590	60
Nyilvántartási számlák:				
Szövetkezeti tárcaváltók	429.618	73		
Központi váltóletét-számla	4.050	—		
	433.698	73		
			1,829.524	35

eredmény számlája 1939. december 31-én

JÖVEDELEM:

	Pengő	fil.	Pengő	fil.
Nyers felesleg			444.684	53
Értékpapír jövedelem			81	20
Kamattérítések			28.637	86
Technikai osztálynak fenntartási díjak a szövetkezetektől			66.819	18
			540.222	77

A „Szövetség“ Gazdasági és Hitelszövetkezetek

VAGYON:

Pénzkészlet:				
Készpénzkészlet	25.248	57		
Csekkpénztárnál	3 573	13	28.821	70
Követelések:				
Leszámitott váltók			480.258	83
Konvertált tartozások			167.744	23
Adósok:				
Folyószámlán	174.688	20		
Szövetkezetek tartozásai	137.269	97		
Áru-adósok	34.909	50	346.867	67
Kötött vagyon:				
Marosvásárhelyi vajgyár (telek, épület, gépek, felszerelés)			167.635	
Székelykeresztúri vajgyár (telek, épület, gépek, felszerelés)			191.188	63
Irodaberendezés			6.337	53
Központi telek			31.108	53
Állampapírok és részesedések			1.334	67
Átmeneti tételek			2.577	—
Vajgyarak alapítási költsége			12.244	63
Áruk. Saját áru	72.915	97		
Bizományi áru	533	17	73.449	14
1938 évi áthozott felesleg	95	73		
1939 évi veszteség	2.907	93	2.812	20
			1.512.380	43
Nyilvántartási számlák:				
Kezességek			149.021	53
Visszleszámitolt konvertált váltók			634.745	97
			783.767	50

A „Szövetség“ Gazdasági és Hitelszövetkezetek Köz-

KÖLTSÉG:

Kifizetett kamatok			54.185	33
Fizetések (központi, üzemi tisztviselők és munkások)			89.968	50
Általános költségek (központ és üzemek)			136.616	67
Adók			20.085	06
Házbér			2.664	—
			303.519	56

Központjának mérlege 1939. december hó 31-én

TEHER:

Üzletrésztőke:				
a) Alapító tagok	110.341	67		
b) Rendes tagok	265.933	33	376.275	—
Tartalékalapok:				
a) Rendes tartalékalap	5.818	67		
b) Kétes követelések tart. alap	4.699	80		
c) Kulturalap	11	96	10.530	43
Hitelezők:				
a) Folyószámlán	196.735	27		
b) Szövetkezetek követelései	18.625	60		
c) Vajgyárak tartozásai	46.421	03	261.781	90
Egyezség szerinti betétek	56.282	07		
Takarékbetétek	398.114	60	454.396	67
Visszleszámított váltók			294.617	43
Elfogadványok			103.266	67
Átmeneti tételek			6.760	—
Elszámolatlan konverziós részletek			3.609	30
Átmeneti kamatok			1.143	03
			1,512.380	43
Nyilvántartási számlák:				
Kezességek			149.021	53
Visszleszámított konvertált váltók			634.745	97
			783.767	50

pontjának eredményszámlája 1939. december hó 31-én.

JÖVEDELEM:

Áthozott jövedelem			95	73
Kamat és árujövedelem			229.448	87
Szövetkezetek hozzájárulási díjai			46.042	—
Különböző jövedelem			25.120	76
1938 évi áthozott felesleg	95	73		
1938 évi veszteség	2.907	93	2.812	20
			303.519	56

A „Szövetség“ és üzemeinek részletezett

VAGYON:

	Pitvar		Maros-vásárhely		Székely-keresztúr		Központ		Összesen	
Kézpénzkészlet	638	37	6529	47	3959	50	14121	23		
Csekkpénztár Bukarest							3573	13	28821	70
Leszámított váltók							480258	83	480258	83
Konverziós követelések tárcában							166174	27		
Fedezeti váltók							1569	96	167744	23
Adósok folyószámlán			107399	57	5108	67	62179	7		
„ szöv. folyószáml.							123544	57		
„ egyezségi „							12583	83		
„ biztosítási „							1141	57	311958	18
Adósok	3727	10	30892	13	290	26			34909	49
Beruházási számla										
Gépek, berendezések			76788	10	73665	77				
Telek és épület			73977	20	103741	27				
Tejeskannák			16870	37	10719	80				
Építkezési anyagok					3061	79			358824	30
Berendezés	1069	23	1839	20	442	67	2986	43	6337	53
Központi telek							31108	53	31108	53
Külföldi állampapírok										
Központi beruházási költség Bukarest							234	67		
I. N. C. Bukarest							1000	—		
Kiviteli és Behozatali Központ	100	—							1334	67
Vajgyarak alapítási költsége			3370	10	8874	53			12244	63
Átmeneti tételek							2577	—	2577	—
Saját áru	10785	97	34771	10	20341	—				
Üzemanyag			4397	07	2620	83				
Bizományi áru	533	17							73449	14
Felesleg áthozat 1938-ról							95	73		
Veszteség 1939-ben			1544	97			6210	83	7660	07
	16853	84	358379	28	232826	09	909169	09	151722	30
									8	
Székelykeresztúri forgótöke			44430	16					44430	16
Marosvásárhelyi forgótöke							141680	86	141680	86
Beruházási számla Marosvásárhely							319815	08	319815	08
	16853	84	402809	44	232826	09	137066	03	202315	40
							5		4	

Nyilvántartási

	Pitvar		V a j g y á r a k				Központ		Összesen	
			Maros-vásárhely		Székely-keresztúr					
Kezességek			25063	73			123957	80	149021	53
Viszleszámított konv. váltók							634745	97	634745	97
			25063	73			758703	77	783767	50

mérlege 1939 december 31-én

TEHER:

	Pitvar		Maros-vásárhely		Székely-keresztúr		Központ		Összesen		
Üzletrésztőke											
Alapító tagok							110341	67			
Rendes tagok							265933	33	37627	—	
Tartalék alapok											
Rendes tart. alap							5818	67			
Kétes követelések tartalék alapja							4699	80			
Kultúralap							11	96	10530	43	
Hitelezők											
„ folyószámlán			78276	23	658	14					
„ szöv. követelései							117800	90			
„ egyezségi fszla							14224	83			
„ biztosítási „							4250	60			
„ vajgyárak tart.			27503	97	18108	96	150	17			
„ Pitvar	808	10								261781	90
Betétek egyezség szerint							56282	07			
Takarékbetétek							398114	60	454396	67	
Viszleszámitolt váltók							294617	43	294617	43	
Elfogadványok			9600	—			93666	67	103266	67	
Átmeneti tételek			5733	34	1026	66			6760	—	
Elszámolatlan konv. részletek							3609	30	3609	30	
Átmeneti kamatok							1143	03	1143	03	
Felesleg az üzemeknél	133	07			4714	80			4847	87	
	941	17	121113	54	24508	56	137066	03	151722	30	
							5		8		
Központi beruház, tőke	15912	67	140015	03	163887	37			319815	07	
„ folyószámla			141680	87					141680	87	
Marosvásárhelytől kapott forgótőke					44430	16					
	16853	84	402809	44	232826	09	1370665	03	2023154	40	

számlák

	Pitvar		V a j g y á r a k				Központ		Összesen	
			Maros-vásárhely		Székely-keresztúr					
Kezességek			25063	73			123957	80	149021	53
Viszleszámitolt konv. váltók							634745	97	634745	97
			25063	73			758703	77	783767	50

A „Szövetség“ és üzemeinek részletezett

KÖLTSÉG:

	Pitvar		Maros-vásárhely		Székely-keresztúr		Központ		Összesen	
Kifizetett kamatok			14666	44	3354	—	14286	57		
Vizszámitóllási kamatok							21878	33	54185	34
Fizetések			37451	63	13071	87	39445	—	89968	50
Általános költségek	15	17	74126	07	37311	13	16909	53		
Ellenőrzési „							8254	77	136616	67
Adók			9094	16	5565	13	5425	77	20085	06
Házbér							2664	—	2664	—
Felesleg az üzemknél	15	17	135338	30	59302	13	108863	97	303519	57
	133	07			4714	80			4847	87
	148	24	135338	30	64016	93	108863	97	308367	44

A „Szövetség“ Központ kezelésében az idegen uralom utolsó évében ugyanis három szövetségi üzem működött. Ezekből egy az erdélyi háziipari termékek értékesítésére volt hivatva, kettő pedig mint a tejtermékek központi feldolgozó üzeme működött.

Az erdélyi háziipari termékek legszebbjeinek közös értékesítésére, forgalomba hozására Kolozsváron 1936-ban létrejött a „Pitvar“ Szövetség, amely a szükséges tőke előteremtése, de főképpen a külföldi értékesítés könnyebb megteremtése végett 1939. decemberében a „Szövetség“ saját kezelésébe ment át s ez időtől kezdve központi üzemként szerepelt. 1939. évben a „Pitvar“ Háziipari és Népművészeti Szakosztály üzleti forgalma saját árukból 13.564.50 P, bizományi árukból 1.175.90 P és a rendezett kiállításának forgalma 691.70 P, összesen tehát 15.432.10 Pengő volt.

A marosvásárhelyi és a székelykeresztúri „Transsylvania“ Tejfeldolgozótelep és Vajgyár hasonlóképpen mint a Szövetség Központ üzemei, felbecsülhetetlen előnyt nyújtva szolgálták az erdélyi tejszövetségi hálózat érdekeit, amennyiben a falusi szövetségektől beszállított tejet és tejszínt a legújabb idők kivánalmainak megfelelő berendezéssel a legkényesebb külföldi piacot is kielégítő termékeké dolgozták fel.

A marosvásárhelyi tejfeldolgozótelep az 1939. év folyamán 6,322.249 liter tejet vett át a tejszövetségektől, mely 22,430.891 tejszírral egyenértékű. Az ezért kifizetett összeg 507.715.57 Pengőt tett ki. Az év folyamán a telep forgalomba hozott 153.105.50 liter pasteurizált tejet és 246.493.35 kg. pasteurizált vaját.

eredmény számlája 1939 december 31-én

JÖVEDELEM

	Pitvar		Maros-vásárhely		Székelykeresztúr		Központ		Összesen	
1938. évi felesleg áthozat			374	27			95	73	95	73
Kamatjövedelem							50996	23		
Árujövedelem	117	94	118969	10	58961	03				
Bizományi árujövedelem	30	30							229448	87
Szövetkezetek hozzájárulási díjai							46042	—	46042	—
Különböző jövedelmek			14449	96	5055	90	5614	90	25120	76
	148	24	133793	33	64016	93	102748	86	300707	36
Felesleg 1938-ról							95	73		
Veszteség 1939-ben							6210	84	7660	08
	148	24	135338	30	64016	93	108863	97	308367	44

A székelykeresztúri tejfeldolgozó telep ugyanazon évben 4,920.583.50 liter tejet vett át a körzetébe tartozó tejszövetkezetektől, mely 14.883.301 tejsírnak felel meg. A tejért kifizetett összeg 358.385.23 Pengő volt. Pasteurizált tejet nem készített, ellenben a pasteurizált vaj súlya 195.394.30 kg-ot tett ki.

E két tejfeldolgozó üzem tette lehetővé itthon a székelyföldi tejszövetkezeti hálózat rohamos léptekkel való kiépülését, a falusi tejjgazdaságok megerősödését és a szarvasmarha állomány emelkedését, a messze külföldön pedig az erdélyi tejtermékek versenyképes minőségének megismertetését.

A két erdélyi magyar szövetkezeti központ mérlegeredményei mellett, a kötelékükbe tartozó szövetkezetek vagyoni helyzetének összesítése, megmutatja azt a gazdasági erőt, amit a szövetkezetek az erdélyi magyarság gazdasági életében képviselnek.

A két központ kötelékébe tartozó fogyasztási és hitelszövetkezetek vagyonállaga s a román megszállás alatti utolsó év üzlet-eredménye az 1939. december 31-én zárt mérleg és eredményszámában vannak összesítve.

A Hangya Szövetségnek, a veszteséges fogyasztási szövetkezetek számának csökkentésére irányuló, többéves munkája figyelemreméltó eredményt ért el s annak számokban való megmutatkozását a szövetkezetek mérlegeredmény szerinti csoporttáblázata tükrözi vissza.

A „Hangya“ kötelékébe tartozó Fogyasztási Szövet

VAGYON:

1	Készpénz	187598	03
2	Árukészlet	1294714	46
3	Folyószámlai követelés	528100	36
4	Adósok	66410	16
5	Üzletrészhátralék	369200	—
6	Berendezés	164285	26
7	Ingatlan	627982	56
8	Értékpapír	135257	03
9	Átmeneti tételek	18025	13
10	Veszteség	23141	13
		3414714	12

A „Hangya“ kötelékébe tartozó Fogyasztási Szövetkezetek

KÖLTSEÉG:

1	Mult évről áthozott veszteség	21407	03
2	Házbér	92364	30
3	Kamat	38031	50
4	Fizetések	501132	96
5	Betegségélyződíjak	15778	40
6	Központi ellenőrzési díjak	66951	26
7	Állami illetékek	28854	63
8	Fizetések utáni adó	4916	43
9	Tőkekamatadó	1628	—
10	Községi adók	65048	16
11	Állami adók	32749	70
12	Egyéb adók	12785	66
13	Leírások	46140	26
14	Költségek	189494	13
15	Felesleg	304702	46
		1421984	88

kezetek összesített mérlege 1939 december 31-én

TEHER:

1	Jegyzett üzletrésztöke	1223136	43
2	Tartalékalap	740673	96
3	Kétes követelések tartalékalapja	27568	50
4	Berendezés értékcsökkenési alap	147571	16
5	Rendkívüli tartalékalap	35136	93
6	Folyószámlai tartozás	485547	03
7	Hitelezők	209581	43
8	Óvadék	115138	43
9	Letét	60786	93
10	Fel nem vett osztalék	64870	86
11	Felesleg	304702	46
		3414714	12

összesített eredményszámlája 1939 december 31-én

JÖVEDELEM:

1	Nyers felesleg az árukon	1291316	30
2	Egyéb jövedelmek	53802	36
3	Házbérfjövedelmek	48076	66
4	Betegsegélyződíj visszafizetés	4148	43
5	Áthozott múlt évi felesleg	1500	—
6	Veszteség	23141	13
		1421984	88

A „Szövetség“ kötelékébe tartozó Hitelszövetkezetek

VAGYON:

1	Pénztár	163.617	80
2	Betét a Központnál és más intézeteknél	22.244	33
3	Értékpapírok	20.132	03
4	Központi üzletrészek	102.516	63
5	Váltó és kötelezvény kölcsönök	1,274.337	87
6	Konvertált kölcsönök	1,295.922	83
7	Konverziós veszteség	90.841	47
8	Konverziós kártalanítás és Sz. N. I.	47.371	83
9	Különféle adósok	49.260	17
10	Központi folyószámlai követelések	2.278	27
11	Különféle számlák	249.620	67
12	Ingatlan	51.822	40
13	Berendezés	18.683	30
14	Veszteség	5.239	93
		3,393.889	53

A „Szövetség“ kötelékébe tartozó Hitelszövetkezetek

KÖLTSÉG:

1	Előző évről áthozott veszteség	2.431	53
2	Dologi kiadások	32.191	63
3	Személyi kiadások	62.988	83
4	Házbér	6.921	23
5	Központi hozzájárulási díjak	17.302	87
6	Adók	9.747	40
7	Különféle leírások	11.405	04
8	Kifizetett és tőkésített kamatok	50.666	14
9	Egyéb költségek	402	63
19	Átmeneti költségek	—	—
11	Felesleg	12.707	90
		206.765	20

²³ A hitelszövetkezetek összesített mérlege csupán a Beszterce-Naszód, Csík, Háromszék, Kolozs, Maros-Torda, Szilágy, Szolnok-

összesített mérlege 1939. december 31-én.²³

TEHER:

1	Befizetett üzletrésztőke	616.705	70
2	Tartalékalap	157.371	47
3	Népjóléti alap	2.756	70
4	Kétes követelések fedezeti alapja	19.549	20
5	Ingatlan értékleírási alap	5.235	80
6	Veszteség fedezeti alap	40.370	—
7	Berendezés értékleírási alap	1.186	23
8	Egyéb alapok	6.175	23
9	Kamatkozó takarékbetétek	780.601	90
10	Egyezségileg konvertált betétek	849.664	37
11	Központi hitel	281.492	40
12	Központi folyószámla	25.110	23
13	Különböző hitelezők	110.450	10
14	Különféle letétek	142.248	80
15	Különféle számlák	342.263	50
16	Felesleg	12.707	90
		3,393.889	53

összesített eredményszámlája 1939. december 31-én.

JÖVEDELEM:

1	Kamatjövedelem	190.483	23
2	Egyéb jövedelem	11.042	04
3	Veszteség	5.239	93
		206.765	20

Doboka és Udvarhely megyei visszatért szövetkezetek adatait foglalja magába.

**A fogyasztási szövetkezetek mérlegeredményének
kimutatása 1939-ben.**

Sorszám	Vármegye	Félesleggel zárt szövetke- zetek száma	Veszteség- gel zárt szövetkeze- tek száma	Eredmény nélkül zárt szövetkeze- tek száma	Összes szö- vetkezetek száma
1	Alsófehér	9	—	—	9
2	Arad	16	—	—	16
3	Beszterce-Naszód	2	—	—	2
4	Bihar	48	5	—	53
5	Brassó	3	1	—	4
6	Csik	9	2	—	11
7	Háromszék	42	3	—	45
8	Hunyad	1	—	—	1
9	Kisküküllő	5	—	—	5
10	Kolozs	15	6	—	21
11	Krassó-Szörény	1	2	—	3
12	Maros-Torda	31	2	—	33
13	Nagyüküllő	6	—	—	6
14	Szatmár	10	6	—	16
15	Szilágy	21	4	—	25
16	Szolnok-Doboka	6	1	—	7
17	Temes-Torontál	7	—	—	7
18	Torda-Aranyos	7	5	—	12
19	Udvarhely	49	1	—	50
	Összesen:	288	38	—	326

A hitelszövetkezetek mérlegeredményének kimutatása 1939-ben.

Sorszám	Vármegye	Félesleggel zárt szövetke- zetek száma	Veszteség- gel zárt szövetkeze- tek száma	Eredmény nélkül zárt szövetkeze- tek száma	Összes szö- vetkezetek száma
1	Alsófehér	3	—	1	4
2	Arad	17	2	3	22
3	Beszterce-Naszód	—	—	1	1
4	Bihar	20	7	2	29
5	Brassó	3	—	2	5
6	Csik	11	5	2	18
7	Háromszék	15	7	4	26
8	Hunyad	1	1	1	3
9	Kisküküllő	1	2	3	6
10	Kolozs	14	8	2	24
11	Krassó-Szörény	2	2	4	8
12	Maros-Torda	11	7	1	19
13	Máramaros	2	—	—	2
14	Nagyüküllő	3	1	3	7
15	Szatmár	3	8	2	13
16	Szilágy	7	9	3	19
17	Szolnok-Doboka	3	1	—	4
18	Temes-Torontál	13	11	3	27
19	Torda-Aranyos	3	3	1	7
20	Udvarhely	25	8	2	35
	Összesen:	157	82	40	279

**A tejszövetkezetek mérlegeredményének kimutatása
1939-ben.**

Sorszám	Vármegye	Felszeggel zárt szövetkezetek száma	Veszteséggel zárt szövetkezetek száma	Eredmény nélkül zárt szövetkezetek száma	Összes szövetkezetek száma
1	Alsófehér	1	—	—	1
2	Arad	1	—	—	1
3	Bihar	1	—	—	1
4	Csik	2	—	—	2
5	Háromszék	1	1	1	3
6	Kisküküllő	5	2	1	8
7	Kolozs	1	—	—	1
8	Maros-Torda	22	27	1	50
9	Szilágy	2	1	—	3
10	Temes-Torontál	—	—	1	1
11	Torda-Aranyos	—	—	1	1
12	Udvarhely	30	26	2	58
	Összesen:	66	57	7	130

**A termelő és értékesítő szövetkezetek mérlegeredményének
kimutatása 1939-ben.**

Sorszám	Vármegye	Felszeggel zárt szövetkezetek száma	Veszteséggel zárt szövetkezetek száma	Eredmény nélkül zárt szövetkezetek száma	Összes szövetkezetek száma
1	Arad	1	—	1	2
2	Bihar	3	1	2	6
3	Brassó	—	1	—	1
4	Csik	2	1	2	5
5	Háromszék	1	—	—	1
6	Kolozs	3	1	—	4
7	Maros-Torda	2	1	—	3
8	Temes-Torontál	1	1	—	2
9	Torda-Aranyos	2	—	—	2
10	Udvarhely	5	1	1	7
	Összesen:	20	7	6	33

Az erdélyi iskolaszövetkezetek a nagy szövetkezetekhez hasonlóan évenként teljes, részletes vagyoni és eredmény elszámolást végeztek. A fő- és középiskolákban működő iskolaszövetkezetek mérleg és eredmény számai adatait az 1939—40. tanév zárultakor, június 30-án összeállított részletes táblázat foglalja magában.

A visszatért, valamint a határon túl maradt fogyasztási szövetkezeteknek a bécsi döntést követő napokban, áruellátó körzetek szerinti vagyonállagát, központi kapcsolataikat a következő táblázatok foglalják össze. Az adatok fényt vetnek a szövetkezeteknek

**Összesítő kimutatás a visszatért fogyasztási szövetkezetek vagyoni állagáról,
körzeti beosztás szerint.**

Sorszám	Körzeti beosztás szerint a szövetkezetek száma	Jegyzett üzlet-résztőke és tartalékalap 1939. dec. 31-én	A tagok üzlet-rész hátraléka 1939. dec. 31-én	A szövetkezetek ingatlanainak értéke	Központi folyószám-lán 1940. júl. 31-én				Üzleti forgalom 1939. évben		
					tartozik	követel	tagokkal	központi	Üzleti forgalom 1939. évben	központi	
1	nagyenyedi	31	40750	14080	57.112	157	40	693.522	86	195.246	03
2	sepsiszentgyörgyi	58	63.438	91.349	84.010	40	19.254	1.989.127	50	936.208	20
3	nagyvátrai	61	90.124	123.724	59.113	13	12.376	1.720.038	13	637.991	90
4	marosvásárhelyi	35	32.529	67.346	48.768	20	10.610	923.779	73	413.772	26
5	székelyudvarhelyi	38	33.185	53.957	49.442	43	3.162	873.931	36	401.563	26
6	szatmári	21	24.531	59.192	26.536	93	3.773	1.029.246	46	222.368	50
Összesen:		244	284.559	409.650	324.983	49	49.334	7.229.646	04	2.807.150	15
		5	—	64	49	78					
		1,510,58	284,559	409,650	324,983	49	49,334	7,229,646	04	2,807,150	15

egymást segítő, támogató, igaz szövetkezeti lelkületű munkájukra. Kitűnik belőle a kapcsolatnak az ereje is, ami a szövetkezeteket tagjaikkal és a központjukkal egybefűzte.

Összesítő kimutatás a határon túl maradt fogyasztási szövetkezetek vagyoni állagáról, körzeti beosztás szerint.

Sorszám	Körzeti beosztás szerint a szövetkezetek száma	Jegyzett üzlet-résztőke és tartalékalap 1939. dec. 31-én	A tagok üzlet-rész hátraléka 1939. dec. 31-én	A szövetkezetek ingatlanainak értéke	Központi folyószámlán 1940. júl. 31-én			Üzleti forgalom 1939. évben								
					tartozik	követel	tagokkal	központtal								
1	nagyenyedi	35	250.750	63	36.338	63	47.375	26	47.215	46	4.713	—	1.327.841	73	421.082	70
2	tordai	10	59.991	60	12.000	20	8.050	46	30.512	03	—	—	288.407	76	103.405	90
3	aradi	37	310.168	90	36.648	06	110.027	30	58.976	13	6.266	26	1.347.473	40	525.615	16
Összesen:		82	620.911	13	84.986	89	165.453	02	136.703	62	10.979	26	2,963.722	89	1,050.103	76

A „Hangya“ Szövetség áruraktárainak 1940. július havi áruforgalmát és 1940. július 31-i, eladási áron számított árukészletét tüntetik fel a következő táblázatok:

Forgalom kimutatás

a „Hangya“ Szövetkezetek Szövetsége áruraktárainak áruforgalma
1940. július hónapban:

Nagyenyedi központi	raktár	62702	47			
„	„	borpince	16435	66	79138	13
Aradi	raktár	49657	10			
Marosvásárhelyi	„	57250	16			
Nagyvárad	„	83789	26			
Sepsiszentgyörgyi	„	123607	03			
Szatmári	„	15587	46			
Székelyudvarhelyi	„	62842	83	392733	84	
Sepsiszentgyörgyi	mintabolt	7108	60	7108	60	
Összesen:				478980	57	

Árukészlet kimutatás

a „Hangya“ Szövetkezetek Szövetsége áruraktárainak árukészlete
eladási áron 1940. július 31-én:

Nagyenyedi központi	raktár	245797	60			
„	„	borpince	381852	40	627650	—
Aradi	raktár	111656	56			
Marosvásárhelyi	„	91478	23			
Nagyvárad	„	189498	06			
Sepsiszentgyörgyi	„	314893	60			
Szatmári	„	33692	10			
Székelyudvarhelyi	„	109332	36	850550	91	
Sepsiszentgyörgyi	mintabolt	8137	90	8137	90	
Összesen:				1486338	81	

A „Szövetség“ Gazdasági és Hitelszövetkezetek Központjának a megszállás idejének legutolsó szakaszában kifejtett tevékenységéről, az 1940. június 30-án készült főkönyvi kivonat nyújt képet. A félévi mérleget helyettesítő főkönyvi kivonat is visszatükrözi a Központ munkájának eredményét és vagyonállagának helyzetét. Ugyancsak részletezi a Központ üzemeinek üzletmenetét is.

**A „Szövetség“ Gazdasági és Hitelszövetkezetek Központjának
1940 június 30-i főkönyvi kivonata.**

Sorszám	A számla megnevezése	Forgalom			Egyenleg				
		Tartozik		Követel	Tartozik		Követel		
1	Pénztár	1078325	16	1069695	03	8630	13		
2	Csekk	85620	66	71803	—	13817	66		
3	Folyószámla	1010193	26	826818	50	183374	76		
4	Szövetkezeti folyószla.	443949	30	343617	—	100332	30		
5	Váltó	1135141	43	605189	50	529951	93		
6	Super. fed. konv. tart.	1569	96	60	86	1509	10		
7	Konvertált tartozások	166267	30	7270	20	158997	10		
8	Konverziós engedmény	1315	26	444	06	871	20		
9	Egyezségi folyószámla	8333	23	563	46	7769	77		
10	Konverziós kártalanítás	1851	33	88	—	1763	33		
11	Biztosítási folyószámla	2072	53	1032	10	1040	43		
12	Ingatlan	31108	53			31108	53		
13	Berendezés	4179	63			4179	63		
14	I. N. C. üzletrészek	1000	—			1000	—		
15	Visszleszámított váltók	397592	10	764579	80			366987	70
16	Visszlesz. váltókamat	10660	60			10660	60		
17	Rendelkezési számla I.	764103	76	8695	—	755408	76		
18	Rendelkezési számla II.	8695	—	764103	76			755408	76
19	Költség	33438	73	1140		32298	73		
20	Ellenőrzési költség	7516	90			7516	90		
21	Szöv. ellenőrzési jár.			45292	96			45292	96
22	Üzletrészek	200	—	275100	—			274900	—
23	Alapítványi üzletrész			110341	66			110341	66
24	Tartalékalap	2812	20	5818	66			3006	46
25	Kétes követ. tart. al.			4699	80			4699	80
26	Elfogadvány	104166	66	213666	66			109500	—
27	Letét	656	—	7575	03			6919	03
28	Betétek	4501	76	56282	06			51780	30
29	Kamatozó betét	59827	03	482474	33			422647	30
30	Kamatok	10074	66	25886	03			15811	37
31	Intern. kamat			6053	33			6053	33
32	Pénztár <i>Marosvásárhely</i>	724798	20	718416	46	6381	74		
33	Központi hitel	47281	06	296230	33			248949	27
34	Áru eladási számla	33845	33	439930	03			406084	70
35	Termelési számla	487101	70	32040	50	455061	20		
36	Üzemanyag	29009	63	18182	76	10826	87		
37	Gépek és felszerelések	81356	06	0	66	81355	40		
38	Berendezés	1839	20			1839	20		
39	Tejeskanna	20210	16			20210	16		
40	Ingatlan	73977	20			73977	20		
41	Folyószámla	904201	76	823637	26	80564	50		
42	Szállítók	304043	13	344693	26			40650	13
43	Alapítási költség	3370	10			3370	10		
44	Költség	67626	93	1676	93	65950	—		
45	Kamat	4435	30	694	16	3741	14		
46	Központi kamat	2988	33			2988	33		
47	Vevők	523797	70	489242	70	34555	—		
48	Elfogadvány	16266	66	22933	33			6666	67
49	Nyilvántartási számla I.	30670	40	1130	—	29540	40		
50	Nyilvántartási számla II.	1130	—	30670	40			29540	40
51	Pénztár <i>Székelykeresztúr</i>	237720	56	237155	90	564	66		
52	Áru eladási számla	21138	83	245310	76			224171	93
	Átvitel	8991981	22	9100236	23	2721156	76	3129411	77

Sorszám	A számla megnevezése	Forgalom				Egyenleg			
		Tartozik		Követel		Tartozik		Követel	
	Áthozat:	8991981	22	9400236	23	2721156	76	3129411	77
53	Termelési számla	249197	—			249197	—		
54	Üzemanyag	6505	56	5238	10	1267	46		
55	Gépek és felszerelés	73999	10			73999	10		
56	Berendezés	442	66			442	66		
57	Tejeskanna	10719	80			10719	80		
58	Ingatlan	103741	26			103741	26		
59	Építkezési anyag	3061	80			3061	80		
60	Folyószámla	359887	66	416084	86			56197	20
61	Szállítók	203224	33	234572	80			31348	47
62	Alapítási költség	8874	53			8874	53		
63	Költség	23709	80	314	13	23395	67		
64	Kamat	2067	50			2067	50		
65	Központi kamat	2988	33			2988	33		
66	Pénztár <i>Pitvar</i>	15064	53	14662	70	401	83		
67	Áru	23682	86	9583	73	14099	13		
68	Bizományi áru	1330	20	900	85	429	35		
69	Export-Import	100	—			100	—		
70	Felszerelés	1087	23			1087	23		
71	Folyószámla	9936	80	12593	63			2656	83
72	Költség	2616	40	108	20	2508	20		
73	Központi kamat	76	66			76	66		
	Összesen:	10094295	23	10094295	23	3219614	27	3219614	27

A bécsi döntést követő napokban lázas iramban indult meg az erdélyi szövetkezeti szervezet átcsoportosítása és a szövetkezeti intézményeknek az új körülményekbe való beilleszkedése.

A nagyenyedi Hangya Szövetség kötelékébe tartozó szövetkezeteknek háromnegyed része felszabadult, tagszövetkezeteinek 25.08% a maradt még a délerdélyi területeken. Viszont a határon túl maradt 130 hitel-, tej-, termelő- és értékesítőszövetkezetből álló s a kolozsvári Központ kötelékébe tartozó szövetkezeti hálózat, központ nélkül maradt. A két erdélyi szövetkezeti Központ vezetősége megállapodásra jutva, a honvédség bevonulásáig s az új határ lezárásáig, két hét leforgása alatt megtörtént a kolozsvári központ Délerdélyben maradt szövetkezeteinek a nagyenyedi Hangya Szövetségbe való bekapcsolódása és a kolozsvári Központtal való függő ügyeinek elszámolása. Sok utánajárással sikerült ugyanakkor a bukaresti Szövetkezetek Nemzeti Intézetének jóváhagyását is megnyerni, hogy az addig csak fogyasztási szövetkezeteket magába foglaló Hangya Szövetség felvehesse kötelékébe a többi, központ nélkül maradt délerdélyi magyar szövetkezeteket is. Nehéz feladatnak mutatkozott a fogyasztási szövetkezeteknek a változott területi és közlekedési viszonyok mellett való

áruellátása. A nagy területen, szétszórtan elhelyezkedő fogyasztási szövetkezetek áruellátását a Délerdélyben maradt két árueosztó szervén keresztül, a nagyenyedi központ és az aradi áruraktár által kellett megszervezni. Ezek szerint Alsófehér, Kolozs, Hunyad, Kisküküllő és Torda megyék fogyasztási szövetkezeteit a nagyenyedi központi áruraktárhoz, az Arad, Bihar, Krassó-Szörény és Temes-Torontál megyei fogyasztási szövetkezeteket az aradi áruraktárhoz kellett beosztani. A legnehezebb helyzetbe 10 Brassó és Nagy-küküllő megyei fogyasztási szövetkezet került, amelyeknek áruellátása a nagy távolság és nehéz megközelíthetőség miatt kérdéses maradt. Ugyanekkor az Arad és Temes-Torontál megyei hitel-, termelő- és értékesítőszövetkezetek részére tervbevetetett egy temesvári kirendeltség felállítása. A nagyenyedi Hangya így 212 szövetkezetből álló szervezettel maradt túl a határon, hogy tovább folytassa Délerdélyben szövetkezeti téren a küzdelmes kisebbségi harcot az ottmaradt magyar nép fennmaradásáért.

A felszabadult boldog északerdélyi szövetkezetek határtalan lelkesedéssel kezdték meg szabad életüket és az egész magyar nemzet megerősítésére induló munkájukat.

A kisebbségi sorsban egybekovácsolts szövetkezeti szervezetek 22 évi kényszerű távollét után a legmelegebb kapcsolatokat vették fel hajdani anyaintézeteikkel, a budapesti szövetkezeti központokkal, de mindazonáltal továbbra is megmaradtak önálló erdélyi szövetkezeti szervezeteikben. Mindössze földrajzi fekvésükben a fővároshoz közelebbi és könnyebben megközelíthető területek, Bihar, Szatmár és Máramaros megyék szövetkezetei, melyeknek áru- és tőkeellátása így előnyösebbnek mutatkozott, kapcsolódtak a budapesti szövetkezeti központokhoz.

A felszabadult területek többi hitel-, tej-, termelő- és értékesítő szövetkezetei szövetkezeti működésüket a kolozsvári „Szövetség” Gazdasági és Hitelszövetkezetek Központja kötelékében folytatták.

A visszatért területeken működött s központ nélkül maradt fogyasztási szövetkezetek az államkormányzattal és a budapesti Hangya Központtal történt megállapodás alapján új erdélyi árueosztó központot létesítettek és 1940. október 24-én megalapították Marosvásárhelyen az Erdélyrészi Hangya Szövetkezetek Szövetségét.²⁴

Az új fogyasztási szövetkezeti központ megszervezéséhez segítő kezét nyújtott a budapesti Hangya Központ és a kezdeti mun-

²⁴ Az 1941 július 31-én tartott rendkívüli közgyűlésen cégét módosította s az Erdélyrészi Hangya Központ, majd az első évi rendes közgyűlésén Erdélyrészi Hangya Szövetkezetek Központja nevet vette fel.

kálatok, valamint új áruraktárak beindításához ideiglenesen 14 főtisztviselőt és szövetkezeti szakembert bocsátott az erdélyi fogyasztási szövetkezeti szervezet rendelkezésére. Az újonnan felállítandó áruraktárak ellátására juttatott áruszállítmányoknál is kedvezményeket biztosított.

A megszállás utóbbi idejében a legkülönbözőbb rendelkezések és gátlások következtében Erdélyben új magyar szövetkezetek alig alakulhattak. A hazatérés után azonban a felszabadult területeken nagy lendülettel indult meg a szövetkezetek alakítása.

A fogyasztási szövetkezetek számának növekedése szükségessé tette a szövetkezeti áruellátás nagyarányú kibővítését, kiépítését. A felszabadulás utáni második hónapban már szükségessé vált az addig meglévő 3 központi kirendeltség mellé még 1 új kirendeltséget és 6 új áruraktárt felállítani. Az áruraktárak száma nem sokkal később már 13-ra emelkedett. A régi szövetkezetek működésének könnyebbé tétele, valamint az újonnan alakult szövetkezetek áruellátása ezt ugyanis elengedhetetlenül szükségessé tette.

Az újonnan átszervezett és kibővített hálózat áruellátását végző kirendeltségeknek és áruraktáraknak az első hónapokban elért forgalmi emelkedését a következő kimutatás tünteti fel:

Forgalom kimutatás
Az Erdélyrészi „Hangya“ Szövetség áruraktárainak forgalma.

1940. szeptember hónap:			
Marosvásárhely	57200	—	
Sepsiszentgyörgy	114000	—	
Székelyudvarhely	64700	—	235900 —
1940. október hónap:			
Marosvásárhely	145700	—	
Sepsiszentgyörgy	285300	—	
Székelyudvarhely	130300	—	561300 —
1940. november hónap:			
Marosvásárhely	179800	—	
Sepsiszentgyörgy	254100	—	
Székelyudvarhely	134700	—	
Bánffyhunyad	1700	—	
Csikszereda	4800	—	
Kézdivásárhely	9800	—	
Kolozsvár	51100	—	
Maroshévíz	11400	—	
Nyárádszereda	39900	—	
Szászrégen	8300	—	695600 —
Összesen:			1492800 —

A fogyasztási szövetkezeti hálózat áruellátásának biztosítására s a termelés központi megszervezésére rendkívül nagy jelentőségű lépés volt az Erdélyrészi Hangya részéről a meggyesfalvi ipartelep tervbe vétele és annak megvalósítására az első lépéseknek a megtétele. Erre az új központ 1940 december 10-én az alkalmas területeket megvásárolta s azokon nyomban meg is indultak az előkészítő munkálatok a nagyszabású építkezésre. A központ a telepen gyümölcskonzerv, zöldségszárító, gyümölcspároló, rum- és likörgyár, ecetgyár létesítését, vegyszeti cikkek, seprű, hordó, láda stb. gyártására való berendezkedést, valamint csibekeltető, tyúk- és libafarm létesítését tette folyamatba. Ez utóbbiak a gyenge erdélyi baromfiállomány feljavítását célozták.

Ugyancsak ekkor indultak meg az előkészületek Erdély addig teljesen figyelmen kívül hagyott s számításba se vett kincseinek, az erdei gyümölcsök gyűjtésének a megszervezésére. Felmerült a gyógynövények gyűjtésének és értékesítésének a szövetkezeti megszervezése is. Ezen üdvös terv megvalósítása a legszegényebb lakosság keresethez juttatását és a nemzeti vagyon egy jelentős részének értékesítését tette kilátásba.

A „Szövetség“ Központ kötelékében a hitel, tej és egyéb szövetkezetek száma hasonlóképpen gyarapodásnak indult s új üzemek megszervezésének terve merült fel. Csík megye burgonyatermelésének minél jövedelmezőbbé tétele céljából Csíkszentsimonban keményítőgyár létesítése s mellette egy ládagyár megindítása a megvalósítás állapotába jutott. Gyergyószárhegyen lenfeldolgozó üzem létesítését vette tervbe a központ. A község határában ugyanis 1940-ben 12 hold területen végeztek termelési kísérletet, mely úgy lenrost, mint vetőmag és olaj szempontjából teljesen bevált s így a jövőre komoly eredmények elérésére adott biztatást. Székelykeresztúron a Központ kötelékében már régebben működő kender feldolgozó szövetkezetnek a kibővítését hasonlóképpen tervbe vette maga a Központ. Az ipari szövetkezetek között főképen a bútoriparosok szövetkezetei indultak nagy lendületnek.

A felszabadult északerdélyi területeken, Beszterce-Naszód, Csík, Háromszék, Kolozs, Maros-Torda, Szilágy, Szolnok-Doboka és Udvarhely megyék területén megszervezett új szövetkezeti hálózat szövetkezeteinek és központjaiknak a felszabadulás utáni néhány hónap alatt elért nagyarányú fejlődéséről az 1940 december 31-én zárult mérlegek és eredményszámlák számolnak be.

A „Szövetség“ Gazdasági és Hitelszövetkezetek

VAGYON:

Készpénzkészlet	64527	15		
Csekkpénztár, Budapest	1631	49	66158	64
Leszámitolt váltók			962538	03
Konvertált tartozások			92141	58
Adósok				
Folyószámlán	1236808	82		
Szövetkezetek tartozásai	134264	51		
Áruadósok	85339	27	1456412	60
Külföldi adósok Leu 10662199			355406	63
Saját áru	61132	03		
Bizományi áru	1502	18	62634	21
Marosvásárhelyi vajgyár (telek, épület, gépek, felszerelés)			302785	02
Székelykeresztúri vajgyár (épület, gépek, felszerelés)			190517	76
Központi telek	22583		31108	53
Irodaberendezés		35		
Leírások	1000	—	21583	35
Külföldi állampapírok	12244	64	2733	33
Vajgyárak alapítási költségei				
Leírások	2109	01	10135	63
Kölönféle államsegélyek felhasználása			75442	29
			3629597	60
Nyilvántartási számlák				
Kezességek			209475	80
Visszleszámitolt konvertált váltók			495323	43
			704799	23

A „Szövetség“ Gazdasági és Hitelszövetkezetek

KÖLTSÉG:

Kifizetett kamatok			65450	69
Fizetések (központi, üzemi tisztviselők és munkások)			121359	15
Általános költségek (Központ és üzemek)			143270	63
Adók			29809	67
Házbér			6346	95
Konverziós engedmények			2313	73
Leírások			3109	01
			371659	83

Központjának mérlege 1940. december 31-én.

TEHER:

Üzletrésztőke:				
Alapító tagok	1750524	58		
Rendes tagok	173079	98	1923604	56
Tartalékalapok:				
Rendes tartalékalap	3448	47		
Kétes követelések alapja	1614	66	5063	13
Hitelezők:				
Folyószámlán	669462	57		
Szövetkezetek követelése	31058	57		
Vajgyárak tartozásai	94408	11	794929	25
Külföldi hitelezők Leu 9518436			317281	20
Egyezség szerinti betétek			36219	63
Takarékbetétek			434413	73
Visszleszámított váltók			68353	29
Átmeneti tételek			4963	—
Különféle államszegélyek			35000	—
Elszámolatlan konverziós részletek			1446	81
Átmeneti kamatok			8323	—
			3629597	60
Nyilvántartási számlák				
Kezességek			209475	80
Visszleszámított konvertált váltók			495323	43
			704799	23

Központjának eredményszámlája 1940. december 31-én.

JÖVEDELEM:

Kamat és árujövödelem			249159	32
Szövetkezetek hozzájárulási díjai			45760	30
Különböző jövedelmek			76740	21
			371659	83

A „Szövetség“ kötelékébe tartozó hitel-, tej- gazdasági és

VAGYON:

	Hitel		Tej		Gazd. és egyéb		Összesen	
	Szövetkezetek							
Pénztár	148011	49	48529	85	40683	27	237224	61
Betét Kpt-nál, más intézetnél	3023	97	4522	90	2801	47	10348	34
Értékpapír	198061	39	2804	56	9810	26	210676	21
Központi üzletrészek	109811	35	6256	59	5347	14	121415	08
Váltó és kötelezvény kölcsön	1677648	08	—	—	—	—	1677648	08
Konvertált kölcsönök	1105297	81	—	—	—	—	1105297	81
Konverziós veszteség	12973	85	570	10	—	—	13543	95
Különféle adósok	63557	34	48676	90	201548	44	313782	68
Központi folyószámla	29078	36	2627	13	803	25	32508	74
Különféle számlák	323797	15	4724	86	29963	62	358485	63
Ingatlan	50427	52	68475	87	71391	07	190294	46
Berendezés	29981	02	—	—	—	—	29981	02
Külföldi követelések	62755	11	1390	15	4547	13	68692	39
Kétes követelések	—	—	1268	28	3162	41	4430	69
Saját áruaktár készlet	—	—	8777	04	313066	07	321843	11
Gépek és felszerelések	—	—	98806	19	279453	29	378259	48
Állatvásárlási kölcsönök	—	—	17838	27	—	—	17838	27
Biztosítékok	—	—	—	—	23110	70	23110	70
Bizományi árukészlete	—	—	—	—	38111	13	38111	13
Nyersanyag	—	—	—	—	83686	80	83686	80
Átmeneti tételek	—	—	—	—	1179	—	1179	—
Veszteség	11461	89	8257	52	4100	96	23820	37
	3825886	33	323526	21	1112766	01	5262178	55

Eredményszámla

KÖLTSÉG:

Előző évről áthozott veszteség	2932	36	9414	64	1989	72	14336	72
Dologi kiadások	26945	20	56619	63	115096	21	198661	04
Személyi kiadások	63544	50	61435	09	124389	93	249369	52
Házbér	6532	17	3391	54	36146	55	46070	26
Központi hozzájárulási díjak	15464	02	8011	27	4190	07	27665	36
Adók	9484	76	7402	96	25611	34	42499	06
Különféle leírások	3751	03	10925	90	35680	23	50357	16
Kifizetett és tőkésített kamatok	50010	89	2309	54	11976	65	64297	08
Egyéb költségek	4407	61	396	33	—	—	4803	94
Átmeneti költségek	6031	88	—	—	—	—	6031	88
A gazdának tejért kifizetve	—	—	1265938	03	—	—	1265938	03
Üzemfentartási költség	—	—	10003	48	10221	47	20224	95
Nyersanyagok	—	—	—	—	49152	98	49152	98
Felesleg	15907	03	12524	88	41144	21	69576	12
	205011	45	1448373	29	455599	36	2108984	10

egyéb szövetkezetek összesített mérlege 1940. dec. 31-én

TEHER:

	Hitel		Tej		Gazd. és egyéb		Összesen	
	S z ö v e t k e z e t e k							
Befizetett üzletrész tőke	649149	99	150856	96	265181	—	1065187	95
Tartalékalap	164437	32	16951	53	38992	70	220381	55
Népjóléti alap	3211	82	989	53	5564	24	9765	59
Kétes köv. fed. alap	21754	72	—	—	—	—	21754	72
Ingatlan	2331	26	3290	38	706	44	6328	08
Veszteség fed. alap	670	71	—	—	—	—	670	71
Berendezés értékleirási alap	23728	17	—	—	—	—	23728	17
Felszerelés értékleirási alap	—	—	9551	91	15894	97	25440	88
Egyéb alapok	10027	48	8129	24	26664	95	44821	67
Kamatkozó takarékbetétek	928677	87	—	—	—	—	928677	87
Egyezségeleg csökkentett betétek	715974	18	—	—	—	—	715974	18
Központi hitel	665802	31	74582	71	159493	12	899878	14
Központi folyószámla	105863	72	8518	28	10466	03	124848	03
Külföldi tartozások	58088	82	16	66	59995	95	118101	43
Különböző hitelezők	35401	72	15482	05	430377	19	481260	96
Különféle letétek	118553	37	21044	22	—	—	189597	59
Különféle számlák	306305	84	757	56	50981	47	358044	87
Átmeneti tételek	—	—	830	30	7303	74	8134	04
Felesleg	15907	03	12524	88	41144	21	69576	12
	3825886	33	323526	21	1112766	01	5262178	53

1940 december 31-én.

JÖVEDELEM:

Áthozott felesleg	176	57	108	—	—	—	284	57
Kamatjövedelem	169081	88	13338	30	—	—	182420	18
Egyéb jövedelem	24291	11	—	—	192041	33	216332	44
Árujövedelem	—	89	1426669	47	259457	07	1686126	54
Veszteség	11461	—	8257	52	4100	96	23820	37
	205011	45	1448373	29	455599	36	2108984	10

Az Erdélyrészi Hangya Szövetkezetek Szövetségének összesített mérlege

VAGYON:

1	Készpénz	208345	51
2	Áruk értéke	828086	06
3	Folyószámlai követelések	604653	78
4	Berendezések	144552	39
5	Ingtatlanok	297085	51
6	Értékpapírok	108417	94
7	Veszteség	4397	25
		2195538	44

Eredményszámla

KÖLTSEÉG

1	1939 évi veszteség áthozat	3367	61
2	Személyzeti kiadások	332274	99
3	Felszerelés karbantartási költség	5494	71
4	Vegyes kiadások	82916	40
5	Házbér	29477	59
6	Kamat	6651	12
7	Állami adó és járulékok	41826	21
8	Általános forgalmi adó	4536	74
9	Tiszta felesleg	6808	67
		553354	04

²⁵ A fogyasztási szövetkezetek összesített mérlege csupán a Beszterce-Naszód, Csík, Háromszék, Kolozs, Maros-Torda, Szilágy, Szolnok-

kötelékébe tartozó fogyasztási szövetkezetek
1940. december 31-én.²⁵

TEHER:

1	Üzletrésztőke	631964	91
2	Tartalékalap	556498	02
3	Rendkívüli tartalékalap	10441	30
4	Berendezés értékcsökkenési alap	44974	14
5	Ingtalan értékcsökkenési alap	62019	91
6	Folyószámlai tartozások	715670	70
7	Átmeneti tételek	33779	80
8	Vásárlási vizsztatérítés	93380	99
9	Tiszta felesleg	46808	67
		2195538	44

1940. december 31-én.

JÖVEDELEM:

1	Nyers felesleg az árukon	548956	79
2	Veszteség	4397	25
		553354	04

Doboka és Udvarhely megyei visszatért, valamint a felszabadulás után alakult, összesen 185 szövetkezet adatait foglalja magába.

Az újonnan megszervezett marosvásárhelyi Erdélyrészi Hangya Szövetkezetek Szövetsége, tekintettel arra, hogy az alapítás évének utolsó két hónapjában munkájának legnagyobb része a központ és a hálózat átszervezésével és kiépítésével telt el, 1940. december 31-én csak tájékoztató mérleget készített, azonban már az is 26.882.43 Pengő felesleggel zárult.

A kisebbségi időben az erdélyi felekezeti magyar iskolákban szép eredménnyel megindult szövetkezeti nevelőmunka a felszabadulás után is tovább folytatódott. A felekezeti iskolákon kívül, a most már magyarrá lett állami iskolákban is mind nagyobb és nagyobb számban szervezték meg az iskolaszövetkezeteket. A számban és erőben megnövekedett iskolaszövetkezeti hálózat irányítására, a két erdélyi szövetkezeti központ közös szövetkezeti nevelőosztályaképpen alakult meg Kolozsváron az Erdélyrészi Iskolaszövetkezetek Szövetsége, mely a közoktatásügyi kormányzat jóváhagyásával végzi az erdélyrészi területeken működő iskolaszövetkezetek irányítását és ellenőr-tanárai, ellenőr-tanítói által azok ellenőrzését.

A felsorolt adatok, számok és táblázatok foglalják össze az örömteljes felszabadulás idejében annak a szövetkezeti szervezetnek a helyzetképét, amely a 22 évig tartó kisebbségi sorsban töltött időben küzdött az erdélyi magyarság anyagi javainak megőrzéséért, a lelkek ébrentartásáért és a magyar egység újravisszaállításáért.

A számok által kifejezett értékek összessége talán sokszor nem mérhető össze más nagyobb szövetkezeti szervezetek számadataival, mert azok nagyságai mellett eltörpülnek, de a számok értéke nagyra, hatalmasra nő, ha mögötte látjuk azt a küzdelmes munkát, amit az erdélyi magyar szövetkezetek e földön az idegen uralom alatt e nép fennmaradásáért végeztek. E számok, kicsinységükben is, az erdélyi magyar szövetkezés lelkületének nagyságát fejezik ki. E számokban kifejezett anyagi javak és az erdélyi szövetkezeti tábornak mindig megmutatkozó lelki értékei most már ismét egybe-forrva az egyetemes magyar szövetkezeti mozgalommal, biztosítékát akarják adni az egész magyarság szebb jövőjének.

Nagy Zoltán.